מבט מעג'מי

בדרך לשימור בש' קטנה

مشهد من العجمي

الطريق نحو الحفظ العمراني بحيّ صغير

דליה נחמן-פרחי

داليت نحمان-بارحي

מבט מעג'מי
בדרך לשימור בש' קטנה

עריכה ועיצוב תוכן | אדריכלית דליה נחמן-פרחי
צילום | יהודית אילני
עיצוב גרפי | סטודיו שנורקל

مشهد من العجمي
الطريق نحو الحفظ العمراني في حي صغير.

حقوق الإعداد وتصميم الفحوى | المهندسة
المعمارية داليا نحمان-بارحي
حقوق التصوير | يهوديت إيلاني
حقوق التصميم الجرافيكي| استوديو سنوركل

*

חוברת זו היא תוצר עבודת המאסטר של דליה נחמן פרחי, תחת הכותרת: "בדרך לשימור בש' קטנה: אתגרים לפתחו של שימור בשכונה מעורבת וקונפליקטואלית - שכונת עג'מי ביפו כמקרה מבחן", אשר נכתבה בהנחיית פרופ' רחל קלוש בפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים בטכניון. המחקר נתמך על ידי קרן המלגות של הטכניון ועל ידי הקדש **פני בלבן ושלמה גלס.**
הוצאת החוברת לאור מומנה על ידי החממה החברתית בטכניון.

החוברת, "מבט **מ**עגמי", מהווה אלטרנטיבה, בתכניה ובמתודולוגיה שלה, לחוברת העירונית אשר מנחה כיום את השימור העירוני: "מבט **אל** עג'מי" (עיריית תל אביב/1995).
זו האחרונה, מנחה מתכנני שימור ביפו בגישה מבנית טיפולוגית קלאסית וממפה מבנים ורובעים על פי נפח, מעטפת מבנית ופרטי בניין. החוברת החדשה, מבקשת להסיט את המבט, שעד כה היה חיצוני לשכונה, למבט מתוכה, ולהטמיע בתפישת תכנון המקום פרמטרים תרבותיים ואנושיים, מוחשיים ובלתי מוחשיים. אלו, לוקטו במחקר אינטרדיסיפלינרי ששאף להרחיב התבוננות במנהגי המקום, באנשיו ובצפונותיו כחלק מהסביבה הפיזית .
החוברת היא תרומה לתושבי עג'מי, כמתווה מוצע לתפישת תכנון ושימור מכילה.

تم إعداد هذا الكُتيب تكملة لرسالة الماجيستير للمهندسة المعمارية: داليا نحمان-بارحي بموضوع: "الطريق نحو الحفظ في حي صغير – تحديات الحفظ في حي مختلط وصراعيّ. حي العجمي في يافا كحالة دراسية"، ضمن إطار كلية الهندسة المعمارية وبناء المدن في التخنيون، بإشراف:
أستاذ مُشارك رحل كالوش.

هذا البحث تلقى دعم من قبل صندوق التخنيون للمنح ومن قبل باتي بلفن وشلومو جليس
تم تمويل إنتاج الكتيب من قبل الدفيئة الإجتماعية في التخنيون.

תרגום לאנגלית: ג'וליה צייטין
תרגום לערבית: ביאן עלי-מוסא

© כל הזכויות שמורות לטכניון ולמחברת 2016.

מסת"ב: 978-965-92543-0-9

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל | הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים

החממה החברתית טכניון
social hub Technion
الدفيئة الاجتماعية التخنيون

מהי מורשת מקומית של מקום?

חוברת זו היא תוצר מחקר שנערך במסגרת הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים בטכניון, בהנחיית פרופ' רחל קלוש בין השנים 2009-2013, אשר התמקד באתגרי השימור במרחבים קונפליקטואליים. שכונת עג'מי שימשה מקרה בוחן לבחינת מקום בו צרובה היסטוריה של שינוי ומשבר, של טלטלות תרבותיות, חברתיות, פוליטיות וכלכליות המקבלות ביטוי מרחבי.

השאלה המרכזית שהנחתה את המחקר היתה: האם שימור בהכרח מדיר, או שהוא גם טומן בחובו אפשרויות להעצמה יצירתית של קהילות בסביבתן וכיצד ניתן להרחיב את מנעד ערכי השימור?

בעג'מי מגוון תופעות המציבות אתגר לבחינת שימורה של מורשת המקום, בהיותה שכונה רוויית הרס, הגירה, ציפוף מכורח והזנחה תכנונית, שהובילה לאילתור ולהשמשה השרדותית. בעג'מי נוכחים מצבי כלאיים של מסורת עם תנאי יומיום של קבוצות אנושיות מגוונות ממקורות שונים, גיאוגרפיים ותרבותיים, המתאימות את סביבתן לצרכי השעה בשלל אילתורים.

שיוכו של מרחב אשר הבעלות עליו שנויה במחלוקת ומוטלת בספק, מגולמת בפעולות המערערות על תפיסות שגרתיות של הפרדה בין פרטי לציבורי ושל הגדרותיה של עירוניות. חוברת זו סוקרת **תופעות מרחביות*** שעיקרן שימוש יצירתי ומשייך במרחב, תופעות אשר ברובן אינן פורמליות ולפיכך נתפסות כשקופות בתהליכי שימור ותכנון המקובלים במוסדות התכנון.

---

*

חוברת זו מבקשת לתת לתופעות המרחביות הללו מקום ולסמן מתווה **לשימור בש' קטנה**. לסיכום, חולצו שתי תמות, במטרה להדגים אפשרות להבניה מחודשת של מורשת, המקפלת בתוכה הן את חיי היומיום והן את זכרונות העבר.

ما هو التُراث المحلي لمكان ما؟

هذا الكُتَيِب يُرافق بحث تم القيام به في معهد التخنيون في السنوات 2009-2013، حيث تمركز في الصعوبات التي تواجه الحفظ العمراني في حيّز نزاعي. حي العجمي شكّل حالة دراسية لدراسة مكان مغروزٌ به تاريخ أزمة وتغيير، تزعزع ثقافي إجتماعي سياسي وإقتصادي، حيث توجد له دلالة حيّزية.

السؤال الجوهري في البحث هو: هل الحفظ العمراني بالضرورة يسبب إقصاء، أم أنه يحمل في طياته إمكانيات تفعيل إبداعي للبيئة المُحيطة من قبل المجتمع الأهلي؟ كيف يمكن أن نوّسع نطاق قيّم هذا الحفظ؟

حي العجمي، يحتوي على ظواهر عدة تشّكل صعوبة أمام دراسة كيفية حفظ تراث المكان، كونه حي مليئ بالدمار، هجرة، إزدحام بدافع الضرورة، إهمال تخطيطي، مما أدى لإرتجال وإستخدام الحيّز بغريزة البقاء. في حي العجمي هنالك خليط ما بين العادات والتقاليد والروتين اليومي العصري، لدى المهاجرين للحي والذين يلائمون بيئتهم للإحتياجات العصرية بصورة إرتجالية.

نسب حيّز معيّن مشكوك في أمر مُلكيتهُ، يتجسّد بأعمال معينة حيث تضع التصورات الدارجة حول الفرق بين الخاص والعام وحول ماهية التمدّن، موضع النقاش.

هذا الكُتيب يقوم بمسح ظواهر حيّزية تتمحور حول إستخدام خلّاق للحيّز، غالبية هذه الظواهر ليست رسمية ولهذا تبقى شفّافة بأعمال الحفظ العمراني والتخطيط بالنسبة لمؤسسات التخطيط.

---

*

الكُتيب جاء ليقوم بمنحهن مكان ولرسم نظام تخطيط الطريق نحو الحفظ العمراني في حي صغير. للإجمال، تم إستخلاص فكرتين رئيسيتين كأمثلة، من تلك الظواهر، كإمكانية تشييد للتراث، حيث يتحوي بداخله الحياة اليومية العصرية وأيضاً ذكريات من الماضي.

עג'מי - גלגוליה של שכונה

צמחה במאה ה-19 כפרבר בורגני נוצרי משגשג של יפו

العجمي | تطوّر الحي

ازدهر في القرن التاسع عشر كضاحية برجوازية مسيحية ليافا

'30

קוסמופוליטיות, רצף אורבני רב גוני

العالميّة، نسيج مدني متنوّع

'40

תור הזהב של העיר

עד לשבר- אלנכבה -1948 גלות 95% מתושביה, מרוב פלסטיני למיעוט, הלאמת נכסים, שינויים במרחב וקטיעת אורבניזציה

العصر الذهبي للمدينة

حتى الأزمة-النكبة 1948 تم نفي 95% من السكان، من غالبية فلسطينية لأقلية، ضم الأملاك لملكية الدولة، تغييرات في الحيّز والإنقطاع عن التمدن

'50

"גטו עג'מי"

כינוסם של מהגרי מולדת כפריים בשכונה והצטרפות מהגרים יהודים לצד פלסטינים - חיי שיתוף

" غيتو العجمي"

تجمُّع مهاجرون قرويو الأصل في الحي، وإنضمام مهاجرون يهود الى جانب الفلسطنيين – عيش مشترك

'60

תת השקעה והזנחה

פינוי-בינוי - תחילת נשישת היהודים

إستثمار ضئيل وإهمال

إخلاء-بناء- بداية هجرة اليهود من الحي

'70

תנופת הרס יזום 50% מנפח הבינוי

1979 – הקמת "האגודה לערביי יפו הראביטה"

إزدياد وتيرة هدم المباني المبادر به 50% من البناء القائم

1979 – إنشاء الرابطة للعرب في يافا

'80

שינוי מדיניות עירונית

"עם הפנים לדרום" ועצירת ההרס

1985 הקמת "צוות יפו" במינהל הנדסה בעיריית תל אביב

تغيير السياسة المدنيّة

" مع التوجّه للجنوب " ووقف هدم البناء

1985 إنشاء " فريق يافا " في دائرة الهندسة في بلدية تل أبيب

'90

הפרטה ותכנית חדשה לשכונה

פיתוח ושימור

1995 "אינתיפאדת הדיור" מחאת דיור של יפואים / **1999** הקמת "המישלמה ליפו" זרוע עירונית לפיתוח

خصخصة ومخطط جديد للحي

تطوير وحفظ

1995 " إنتفاضة المسكن " إحتجاج على المسكن من قبل سكان يافا / **1999** إنشاء المكملة ليافا – ذراع البلدية للتطوير في يافا

'2000

ג'נטריפיקציה מואצת

إستطباق متسارع

'2007

500 פינויים והקמת הוועדה העממית להגנה על הזכות לאדמה ולדיור ביפו

500 إخلاء وإنشاء اللجنة الشعبية للدفاع عن حقوق الأرض والمسكن في يافا

עג'מי

ניתוח תמורות פיזיות משנות ה-30 ועד 2012*

מבנה קיים | מבנה לשימור | ים שיובש
מוסד קהילתי | מבנה שנהרס | ים

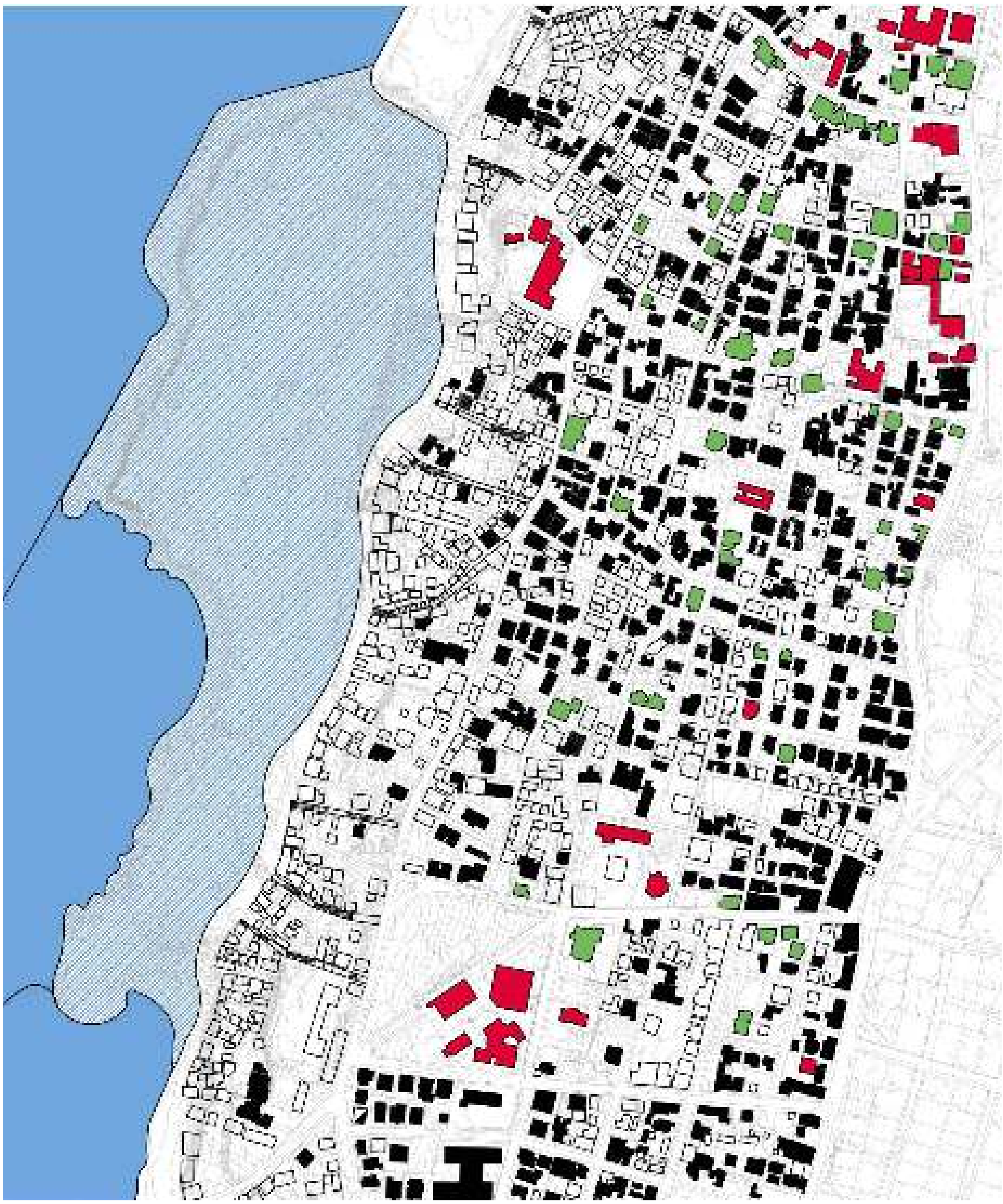

* עיבוד של נתוני מפות, תצלומי אוויר ומסמכי תכנון

עג'מי

הרחקת הים - חתכים תקופתיים במרכז השכונה

العجمي

إزاحة البحر – مقاطع بفترات زمنية مختلفة لمركز الحي

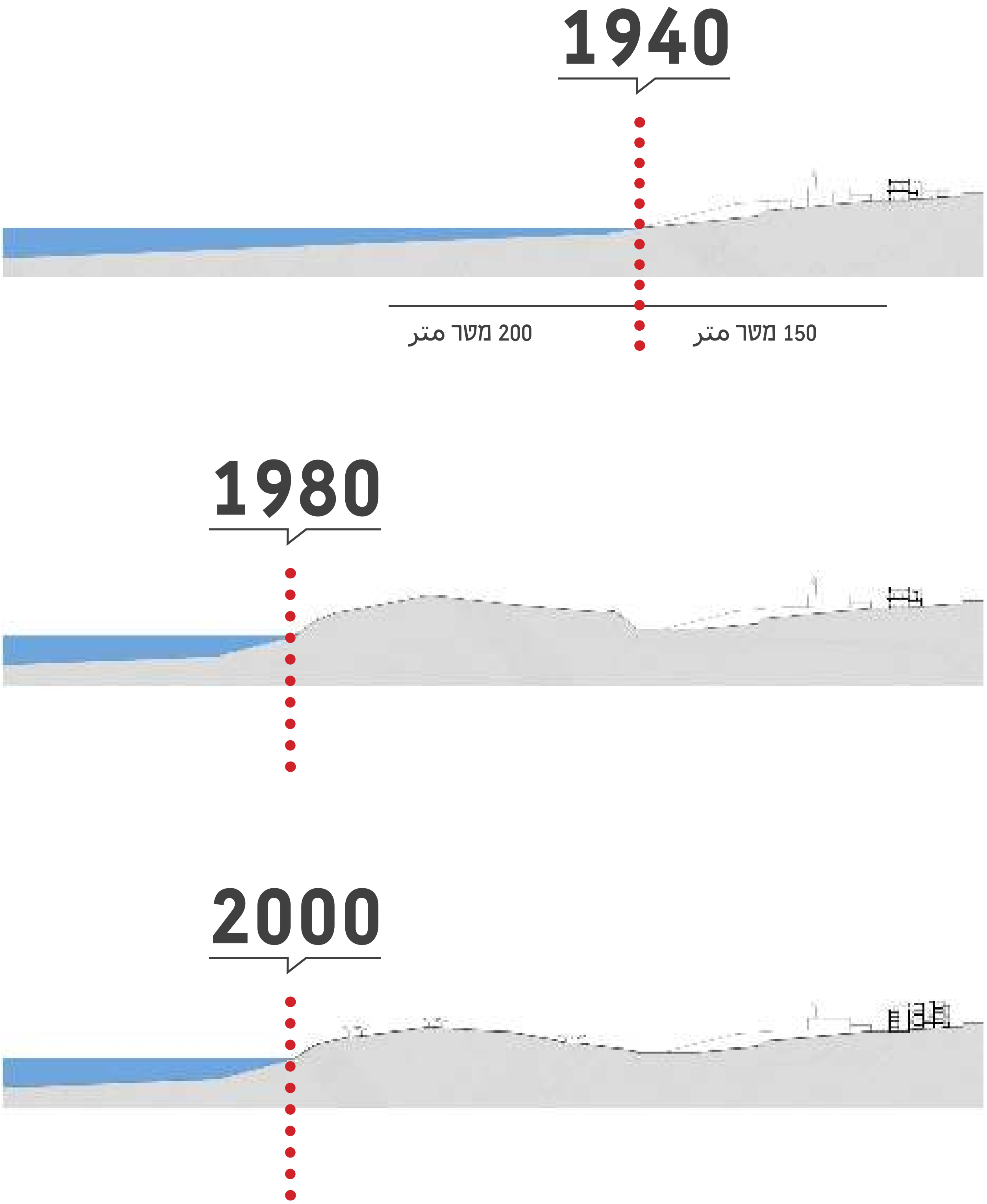

מאפייניה המרחביים והתרבותיים של עג'מי

עג'מי, מטונימיה יפואית ושכונה ייחודית

الميّزاتالحيّزية والثقافية لحي العجمي

العجمي، كناية يافاوية وحي مميّز

< מאפייני יומיום של מגורים

בעיקר מגורים ומקבץ מוסדות קהילה

ميزات يوميّة روتينية للمسكن

غالباً المسكن، بالإضافة لبعض المؤسسات الجماهيرية

< שכונה מעורבת

(60% ערבים) והסטוריית דו קיום (שנות 50-60)

حي مختلط

(60% عرب) وتاريخ من التعايش (سنوات ال 50-60)

< דמוגרפיה נזילה

הגירה כפרית לשכונה משנת 1948, חזון בתכנית חדשה של הכפלת אוכלוסיה, הגירה מתמשכת של ערבים מזרחה

تسرب في التركيبة السكنية

هجرة من القرى الى الحيّ منذ عام 1948، رؤية نحو مخطط جديدلمُضاعفة عدد السكان في الحي، هجرة مستمرة للعرب نحو الشرق

< הטרוגניות אדריכלית

מגוון צורני והשפעות מעורבות

هندسة معمارية غير متجانسة

تنوّع في الأشكال والهيئات وتأثيرات مختلطة

< שוליות במקום מרכזי

פרדוקס- קהילה מוחלשת במיקום עירוני אטרקטיבי

التهميش بموقع مركزي

المُفارقة – مجتمع مُستضعف في موقع مدني جذّاب

< מצב קיים AS IS

שכונה בתהליך דינמי- בינוי, הרס, שינוי

وضع قائم As Is

حي يتخلل عمليات ديناميكية – بناء، هدم، تغيير

< יחס הרס ובינוי

50% הרס משמעו שנפח בינוי קיים = נפח פיתוח

نسبة الهدم والبناء

50% بما معناه أن حجم البناء القائم = حجم التطوير

< מצב תכנוני

תכנית חדשה והנחיות שימור, אחרי עשורים של א-תכנון ואילתור

وضع التخطيط

مخطط جديد وتعليمات بالحفظ، بعد عشرات السنوات من انعدام التخطيط والإرتجال

כיצד מאתרים את השולי והבלתי רשמי?

לא רק הבתים כאובייקטים בודדים, אלא הכרות עם חיי השכונה באמצעות שיטוט והבנה של מכלולים ושל מירקמים עירוניים

..פעולת הצעידה (דה סרטו, 1997 [1980]) - כלי להבנה חושית בלתי אמצעית של המרחב - פרטי חיים קטנים, ריח תבשילים וכביסה, צלילי יומיום, הבנה גופנית של מצבים טופוגרפיים וכו׳.

"הזכרונות הגדולים, הצמרמורות ההיסטוריות - הם, למשוטט האמיתי, בבחינת פסולת שהוא מותיר אותה ברצון לתייר. ואת כל בקיאותו בקישוני אמנים, במקומות הולדת או במשכני נסיכים, מוכן הוא לתת תמורת ריחו של מפתן יחיד או מגעו של אריח אחד, שכל כלב בית נושא עימו...." (בנג׳מין 1992[1929], עמ׳105-100)

ה-**flaneur** מסיט מבטו מההיסטוריות הגדולות אל הזוטות של היומי

كيف نكشف عن الهوامش وغير المُعلن؟

القليل من داخل البيوت، الكثير من التجوّل في الحي وفهم النسيج المدني

فعالية المسيرة (دي سارطو, 1997[1980]) – أداة لفهم الحيّز على المستوى الحسيّ ودون وساطة – تفاصيل حياتية صغيرة، روائح الطهو والغسيل، أصوات الحياة، فهم جسدي لحالة التضاريس والخ.

" الذكريات الكبيرة، القشعريرة التي تسري في الأبدان تاريخياً – هم، للمتجوّل الحقيقي، كالنفايات التي يخلّفها رغبة منه فيالسياحة. وهو على إستعداد بمنح جُلّ إلمامه بخمور المبدعين، بأماكن ولادة أو سكن الأمراء، مقابل عبير عتبة واحدة ووحيدة أو مُلامسة بلاطة واحدة فقط، ما يحمله معه كل كلب بيتيّ ..." (بنيامين 1992[1929], صفحة 100-105)

ال **flaneur** يحوّل نظره من التاريخ الكبير الى التفاصيل اليوميّة

איתור דימויים סמליים, ולעומתם מצבי חיים "מה שיש"
تحديد صور رمزية، وبالمقابل أوضاع معيشية "هذا ما يوجد" – " هاد الموجود"

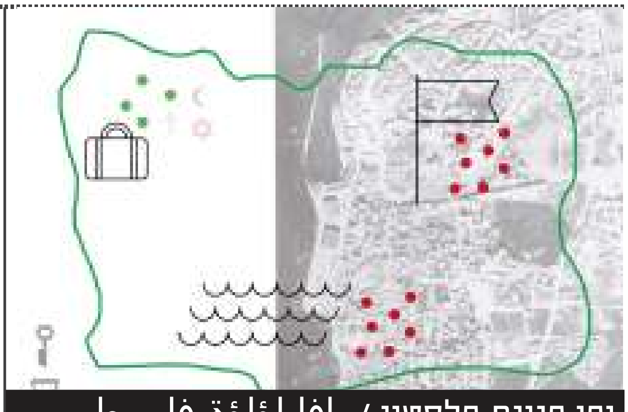

יפו פנינת פלסטין / يافا لؤلؤة فلسطين

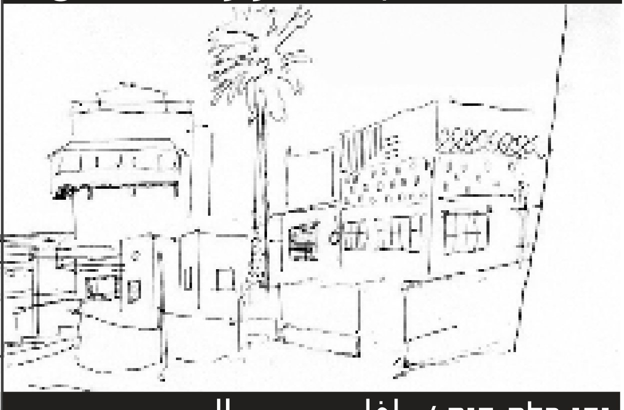

יפו כלת הים / يافا عروس البحر

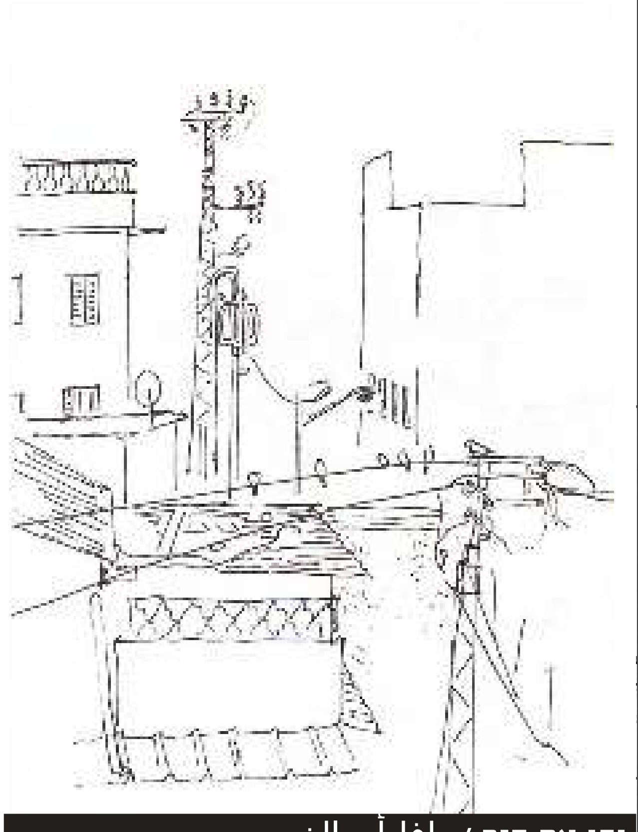

יפו אם הזר / يافا أم الغريب

תופעות

שימור של התקיימות: צורות, מצבים ופרקטיקות שימוש

–

ظواهر

المحافظة على أسلوب الحياة: أشكال، حالات وطرق عملية للإستخدام

זיהוי באמצעות פעולות שיטוט ואיסוף מתמשכות בשכונה, בכלים של רישום, צילום, התבוננות, תנועה ומפגשי אקראי.

إستطلاع بواسطة عمليات تجوّل وجمع معلومات متواصلة في الحي، بأدوات رسم، تصوير، تأمُل، المشي ولقائات عشوائية.

דפוסים חוזרים זוהו בקבוצות נושא:
أنماط متكررة تم تحديدها في المجموعات بحسب الموضوع:

גידול בעלי חיים
تربية الحيوانات

הרס החוף
هدم الشاطئ

נמל אבוד
ميناء ضائع

תרבות חוף
ثقافة الشاطئ

סמטאות מדורגות
أزقّة مدرّجة

מסחר מאולתר
تجارة مرتجلة

אילתור תוספות
إرتجال في المُلحقات

צורות הרוסות
أشكال مدمّرة

מרחב קהילתי
حيّز جماهيري

מיחזור מאולתר
تدوير مرتجل

שיוך מרחב ציבורי
نَسب الحيّز العام

ניכוס המרחב הציבורי
الاستحواذ على الحيّز العام

גידול בעלי חיים

בעג'מי מגדלים חיות משק, לצרכי שימוש או פנאי – תרנגולות, ברווזים, כבשים ועזים, סוסים. נוהג גידול הסוסים בשכונה, הולך ונכחד בגלל חוק עירוני האוסר על הכנסת הסוסים לחוף ולשבילי פארק המדרון:

-

تربية الحيوانات

في حي العجمي تتم تربية المواشي، لغرض الاستخدام أو الترفيه – دجاج، بط، خرفان وماعز، خيول. عادة تربية الخيول في الحي، تنقرض تدريجياً بسبب القانون البلدي الذي ينص على منع إدخال الخيول للشواطئ وللمسارات في المتنزّه (פארק המדרון):

"מה זה שבילי אופניים? את צריכה להתאים למי שאת בונה לו. שביל סוסים ולא אופניים. זו הרחקה, לשים בשוליים... אמרו- אנחנו לא רוצים סוסים פה. אנחנו רוצים אנשים מתורבתים, שייסעו באופניים. זה צפון עג'מי עכשיו, אנשים עם הרבה כסף. לא רוצים עשן מנגל ליד הבית שלהם."

"ما المقصد من مسار للدراجات الهوائية؟ يجب عليكي الملائمة من أجل من تبنين له. مسار للخيول وليس للدراجات الهوائية. هذا إبعاد وإقصاء، وضع الأشخاص على الهامش ... ..قالوا- نحن لا نريد خيول هنا. نريد أناس مثقفون، حيث يتنقلون بواسطة الدراجات الهوائية. انه شمال العجمي الآن, أناس أغنياء جداً. لا يريدون دخان المنقل بالقرب من بيوتهم"

....

(במאי יפואי סכנדר קובטי/ינואר 2011)

(اسكندر قبطي مخرج يافاوي/كانون الثاني 2011)

הרס החוף

תהליך הרס השכונה מאז שנות ה-80' התנקז לאי הזבל, שייבש את החוף של עג'מי. נותר לשארית חוף ג'בליה הדרומי.

"הים כבר מת. קסם הים אבד: חול הסוכר הלבן הלך, הסלעים, הפיורדים מול עג'מי הלכו. הקימו עליהם מזבלה, היום פארק המדרון - אני קורא לו פארק עג'מי."

(אבו ג'ורג' שיבלי, דייג, יולי 2011)

هدم الشاطئ

عملية هدم الحي منذ سنوات ال 80' أفضت إلى جزيرة من النفايات، مما أدى إلى تجفيف شاطئ العجمي. ما تبقىهو بقايا شاطئ جباليا الجنوبي

" البحر قد مات فعلاً. سحر البحر قد ضاع: الرمال التي كانت كالسُكّر الأبيض قد ذهبت، الصخور، المضائق مقابل العجمي قد ذهبت أيضاً. قد أقاموا فوقهم مزبلة، اليوم المتنزه أصبحت أسميه متنزه العجمي."

(أبو جورج شيبلي، صيّاد، تموز 2011)

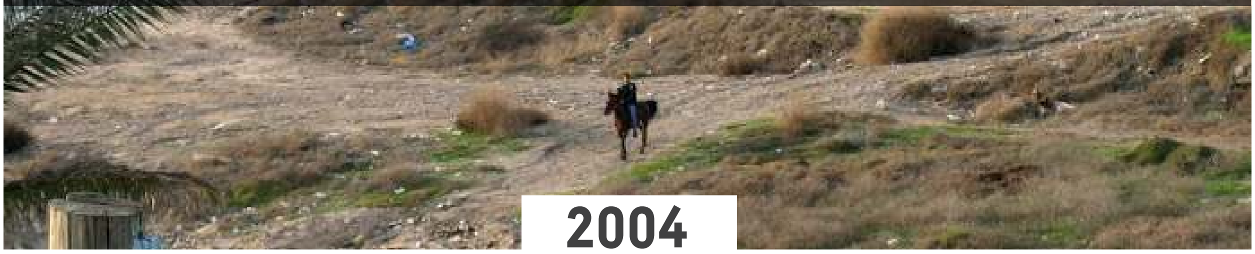

2004

2005

2006

נמל אבוד

הנמל בצפון עג'מי שופץ, אך מבחינת תושבי השכונה, הוא כבר אינו נחלתם. סירות מיותמות על היבשה עדות לשינוי.

-

ميناء ضائع

الميناء في شمال العجمي تم ترميمه، لكن هذا الميناء ومن ناحية سُكان الحي، لم يعد عائد لهم. قوارب يتيمة على اليابسة تشهد بذلك التغيير.

תרבות חוף

שארית החוף של עג'מי משמשת את קהילות המקום למיגוון פעילויות פנאי ומיפגש לא פורמלי: שחיה, משחק, פיקניק.

ثقافة الشاطئ

بقايا شاطئ العجمي تخدم اليوم السكان المحليين لنشاطات ترفيهية مختلفة ولقاءات غير رسمية: سباحة، لعب، تنزّه.

"הנה כי כן, כל הדברים העליזים נידים הם: מוסיקה, צעצועים וגלידה פושטים ברחובות"

" اته كذلك فعلاً، جميع الأشياء الباعثة على الفرح هي: موسيقى، ألعاب وآيس كريم منتشرون في الشارع "

(("נפולי" בנג'מין 1992[1929])

("نابولي" بنيامين 1992[1929])

סמטאות מדורגות

שלד מירקמה של השכונה עשוי שבילי מדרגות המשתפלים אל הים. חלקם נשמרו ומשמשים גם היום את התושבים, חלקם בתהליכי הריסה בעקבות שינויים בפיתוח החדש.

أزِقّة مُدرّجة

هيكل نسيج الحيّ، مكوّن من مسارات للدراجات الهوائية والتي تنحدر نحو البحر. جزء من هذه المسارات تم الحفاظ عليها وما زالت مستخدمة حتى اليوم من قبل السُكان، وجزء آخر تحت عملية هدم كنتيجة للتغييرات التي أحدثها التطوير الجديد.

מסחר מאולתר

היסטוריה של תכנון עירוני שאינו מאפשר מסחר, הניבה פתרונות מאולתרים של מסחר שכונתי, בתוך בתים או ברחוב.

המסחר הרשמי של עג׳מי התנהל ברחוב יפת ובשוק האתרוג- שוק הפירות והירקות היחידי ביפו. אולם שוק האתרוג נסגר בשנת 2005 על ידי הרשויות. בכך נגדעו מקורות פרנסה של סוחרים, ונשללה הנגישות המיידית למסחר.

שוק האתרוג היה עתודת הקרקע האחרונה לדיור בר השגה (6500 מ״ר). זו נמכרה ב-2013 ליזם פרטי.

שוק האתרוג טרם סגירתו

(2005)

تجارة مُرتجلة

تاريخ من التخطيط العمراني المدني الذي لا يسمح بالتجارة، أسفر عن حلول مرتجلة للتجارة في الحي، داخل البيوت أو في الشوارع.

التجارة الرسمية لحيّ العجمي في شارع يافت وفي سوق " يافا " – سوق الخضار والفاكهة الوحيد في يافا. ولكن، تم إغلاق سوق يافا في عام 2005 من قِبل السُلُطات. وبهذا قُطعت مصادر رزق التُجار، ولم يعد هنالك سوق بأسعار رخيصة مُتاح وسهل الوصول للسكان المحليين.

سوق يافا كان آخر الأراضي الإحتياطية ل- " سَكَن في متناول اليد – وحدات سكنية بأسعار معقولة " (6500 متر مربع).وقد تم بيعها في 2013 لرجل أعمال من القطاع الخاص.

سوق يافا ما قبل إغلاقه

(2005)

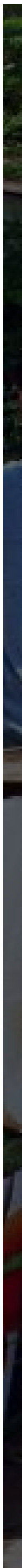

אילתור תוספות

כתוצאת דחק של ציפוף, של היעדר תכנון ושל תרבות בניה עצמית לא ממוסדת, מאולתרות צורות בנויות וארעיות. הביטוי המרחבי הוא של אקלקטיות יצירתית, נכונה לשינוי ותזוזה.

-

ارتجال في المُلحقات

كنتيجة للضغط النابع من الإزدياد في الكثافة السكنية، انعدام تخطيط عمراني، وثقافة البناء الذاتي غير الممؤسس، يتم إرتجال أشكال مبنية ومؤقتة حيث التعبير المكاني لهذه الأشكال، يتميّز بإنتقائية خلاّقة، قابلة للتغيير والإزاحة.

“ פעולות מזעריות, כמעט חיידקיות, שמשגשגות בתוך מבנים טכנוקרטיים ומסבות את התפקוד שלהם בריבוי טקטיקות, המקבלות ביטוי בפרטים של היומיום“

"نشاطات محدودة، تكاد تكون مجهرية، تزدهر في مباني تكنوقراطية وتُحوّل دورها بأساليب وتكتيكات متعددة، و يتم التعبير عنها بواسطة التفاصيل اليومية "

(דה סרטו, מ. (1997 [1980]), המצאת היומיום, בתוך: תיאוריה וביקורת 10, עמ׳ 24–15)

(دي سارطو، م. (1997[1980])، اختراع اليومية، في:نظرية ونقد 10، صفحة 15-24)

צורות הרוסות

סימני ההרס הממסדי נוכחים במרחב- בצורת חורבות, שאריות מרומזות לבינוי שנמחק, או חלקות פעורות בתוך רצף בינוי. ההרס הוא חלק מהמרחב הפיזי ומהתודעה של הקהילה.

أشكال مُدمّرة

آثار الدمار الممؤسس ما زالت حاضرة في المكان- على هيئة حُطام، بقايا رمزية لبناء قد تم محوه، أو فجوات داخل بناء متواصل. الدمار هو جزء من الحيّز الطبيعي وهو أيضاً جزء من وعي السكان المحليين.

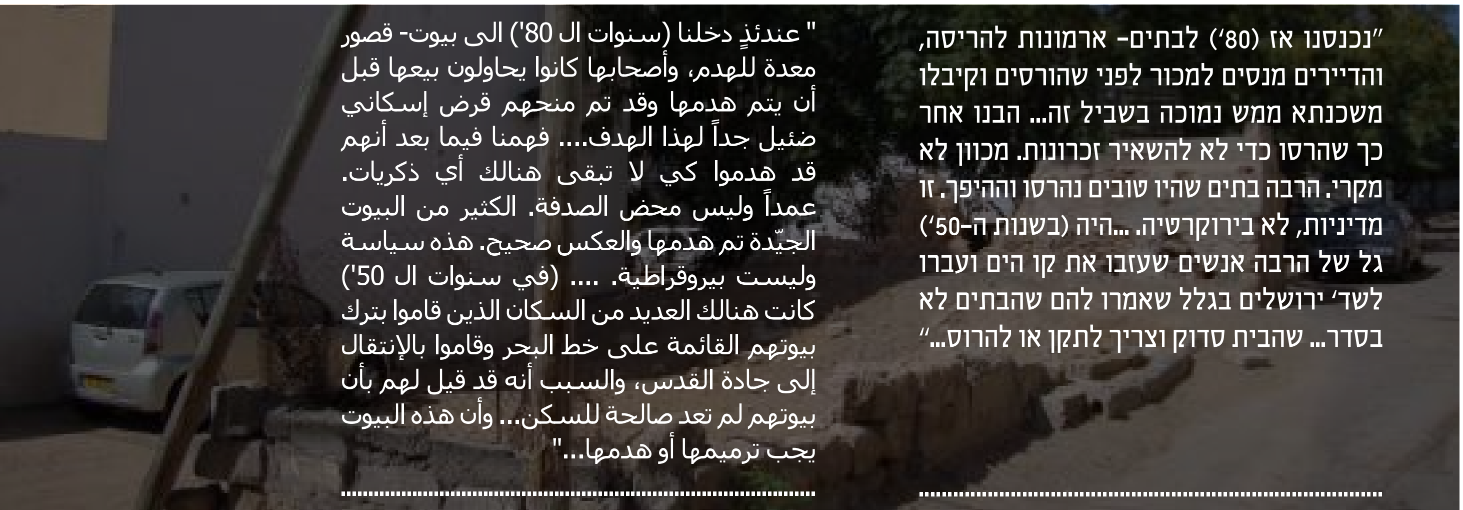

"נכנסנו אז (80') לבתים- ארמונות להריסה, והדיירים מנסים למכור לפני שהורסים וקיבלו משכנתא ממש נמוכה בשביל זה... הבנו אחר כך שהרסו כדי לא להשאיר זכרונות. מכוון לא מקרי. הרבה בתים שהיו טובים נהרסו וההיפך. זו מדיניות, לא בירוקרטיה. ...היה (בשנות ה-50') גל של הרבה אנשים שעזבו את קו הים ועברו לשד' ירושלים בגלל שאמרו להם שהבתים לא בסדר... שהבית סדוק וצריך לתקן או להרוס..."

(מרי קובטי, פברואר 2011)

" عندئذٍ دخلنا (سنوات ال 80') الى بيوت- قصور معدة للهدم، وأصحابها كانوا يحاولون بيعها قبل أن يتم هدمها وقد تم منحهم قرض إسكاني ضئيل جداً لهذا الهدف.... فهمنا فيما بعد أنهم قد هدموا كي لا تبقى هنالك أي ذكريات. عمداً وليس محض الصدفة. الكثير من البيوت الجيّدة تم هدمها والعكس صحيح. هذه سياسة وليست بيروقراطية. .... (في سنوات ال 50') كانت هنالك العديد من السكان الذين قاموا بترك بيوتهم القائمة على خط البحر وقاموا بالإنتقال إلى جادة القدس، والسبب أنه قد قيل لهم بأن بيوتهم لم تعد صالحة للسكن... وأن هذه البيوت يجب ترميمها أو هدمها..."

(ماري قبطي، شباط 2011)

מרחב קהילתי

בעג'מי רוב ערבי, ופעילים בה מוסדות קהילה חשובים. ככזו, השכונה מתפקדת כמרחב סימבולי שנערכות בו תהלוכות חג, לוויות, מצעדים של הקהילות השונות והפגנות מחאה.

-

حيّز جماهيري

في العجمي أغلبية عربية، وتنشُط بها مؤسسات جماهيرية مهمة. بإعتبارها كذلك، تعمل هذه المؤسسات كحيّز رمزي حيث تُقام بها مسيرة وإستعراض العيد، الجنازات، مسيرات لمختلف فئات السكان ومظاهرات إحتجاجية.

יום האדמה
يوم الأرض
2011

מצעד האור ביום שבת
مسيرة سبت النور
2011

תהלוכת לוויה
موكب جنازة

2009

מצעד הצופים
مسيرة الكشّاف

2006

מיחזור מאולתר

השילוב של מחסור במשאבים עם דרכי היומיום, מוביל לשימוש בחומרים מגוונים, ארעיים, ממוחזרים וזמינים. התוצר הוא קולאז׳ים ועירובים חד פעמיים.

-

تدوير مُرتجل

بموارد ضئيلة وصراع البقاء اليومي، يتم استخدام مواد متنوعة، مؤقتة، مدوّره ومُتاحة.والناتج هو مُلصقات وخليط أحادي الاستعمال.

שיוך מרחב ציבורי 01

במרחב שלא תוכנן כמה עשורים, ישנן התאמות של חיי יומיום למצב הנתון- כמו תוספת כניסות מוגבהות ישירות מהרחוב ליחידות דיור שאולתרו בבתים קיימים, או שימושים פרטיים במרחב הציבורי, לתליית כביסה למשל.

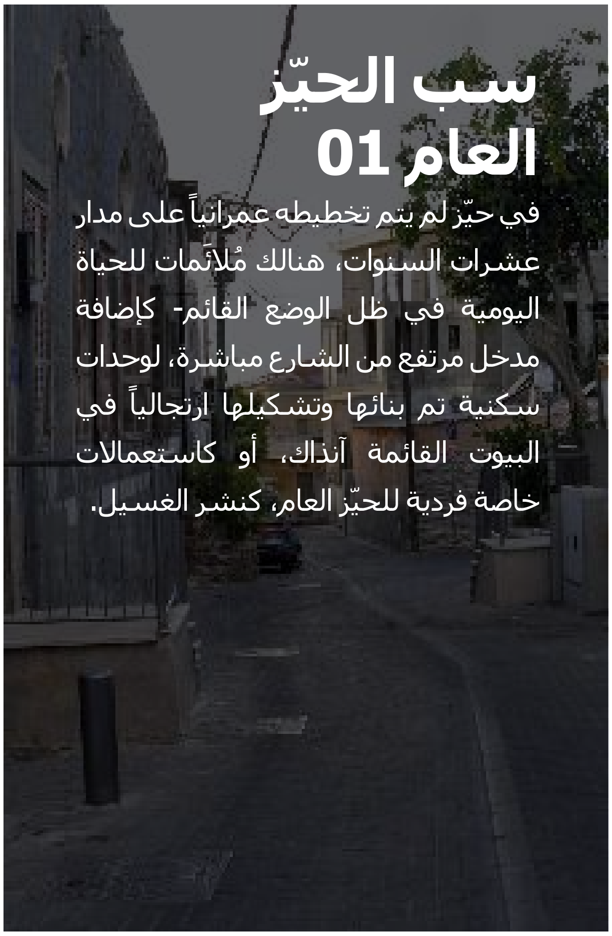

سب الحيّز العام 01

في حيّز لم يتم تخطيطه عمرانياً على مدار عشرات السنوات، هنالك مُلائَمات للحياة اليومية في ظل الوضع القائم- كإضافة مدخل مرتفع من الشارع مباشرة، لوحدات سكنية تم بنائها وتشكيلها ارتجالياً في البيوت القائمة آنذاك، أو كاستعمالات خاصة فردية للحيّز العام، كنشر الغسيل.

שיוך מרחב ציבורי 02

שימוש במרחב הציבורי בולט בחלקות שנפערות בתוך רצף הבתים, בעקבות הריסת בית. מכיוון שבמקביל חל ציפוף בתוך הבתים, אשר לא הותיר בהם חללי חצר, הפכו החלקות השוממות לשוקקות פעילות ביומיום.

َسب الحيّز العام 02

استخدام الحيّز العام يبرز في قطع الأراضي الشاغرة التي تقع داخل ابنية متتابعة من البيوت، كنتيجة لعملية هدم بيت سابقاً. وبما أنه في ذات الوقت هنالك ازدياد كثافة سكنية في هذه البيوت، مما لم يدع هنالك وجود حتى لساحات البيوت، تحولت قطع الأراضي المهجورة الى أماكن مليئة بالحياة اليومية.

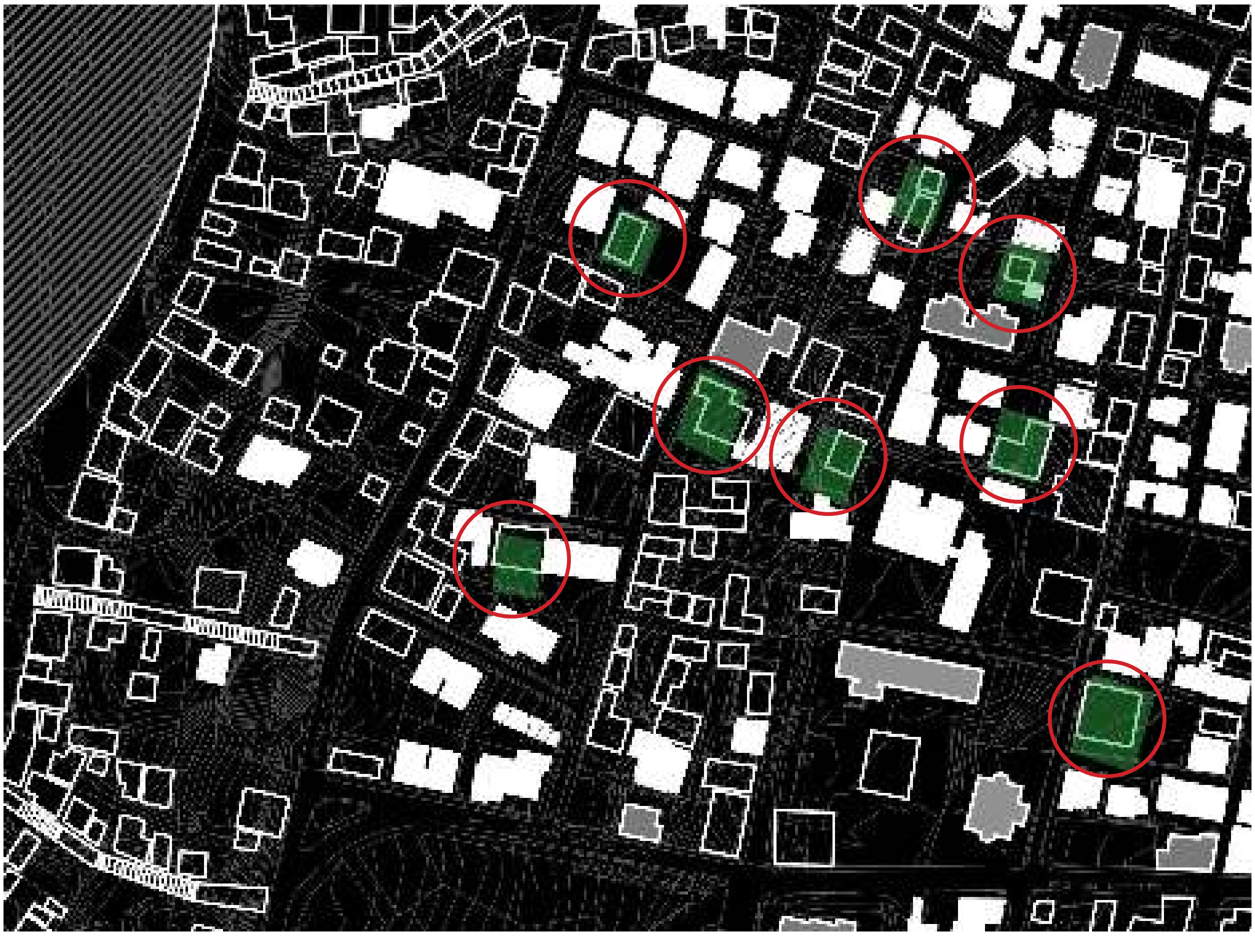

שיוך מרחב ציבורי 03

שימוש נפוץ במרחב הציבורי הוא לצרכי מפגש וישיבה בחוץ, בייחוד לעת ערב, כאשר מגיעה הבריזה מן הים.

תופעה נפוצה של שימוש בחלקות הריקות היא של הקמת סוכות אבלים או, לחילופין, סוכות אירוסין. מקבץ כסאות פלסטיק רומז על הקמה צפויה או פירוק.

َسب الحيّز العام 03

أحد الاستعمالات المنتشرة للحيّز العام هو اللقاء والجلوس خارجاً، بالأخص في أوقات المساء، عند هبوب نسيم البحر.

احدى الظواهر المنتشرة في استخدام الأراضي الشاغرة هي إقامة خيمة عزاء، أو على النقيض موقعا للاحتفال بالخطوبة. تراكم مجموعة من الكراسي المصنوعة من البلاستيك، يرمز لإقامة خيمة أو لفضّها.

ניכוס מרחב ציבורי 01

תוך עירעור על תפישת בעלות רשמית, מיוחסים חלק מהמרחבים הציבוריים לטריטוריה של הבית הפרטי. חלקם בסימון מרומז וזהיר, או בטיפוח אשר מייצר שייכות, כשהצמחיה משמשת יותר מאשר נוי.

-

الإستحواذ على الحيّز العام 01

من منطلق التشكيك بمفهوم المُلكية الرسمية للأرض، يُنسب قسم معين من الحيّز العام كمنطقة تتبع للبيت الخاص. أحياناً يكون ذلك عن طريق ترك إشارات وعلامات رمزية بحذر، أو عن طريق الإهتمام الذي بدوره يؤدي الى نسب الحيز العام للملكية الخاصة، حيث أن النباتات مفيدة أكثر من أي زخرفة في هذا المجال.

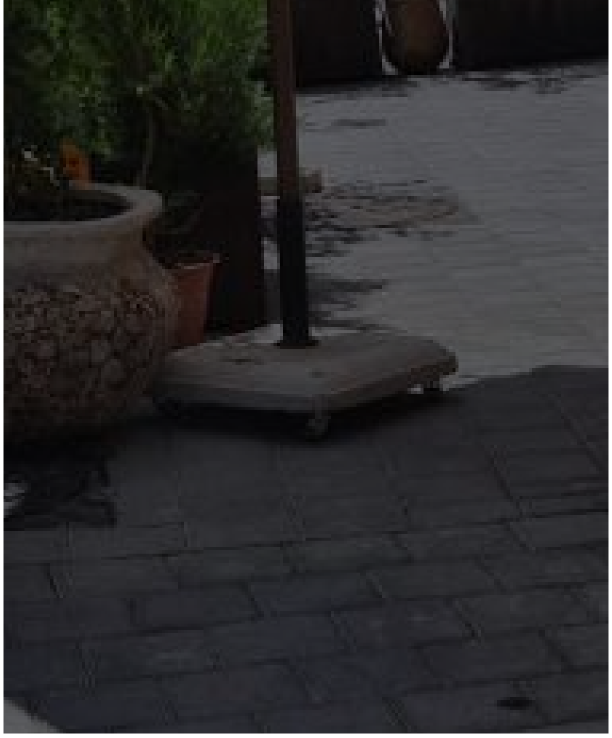

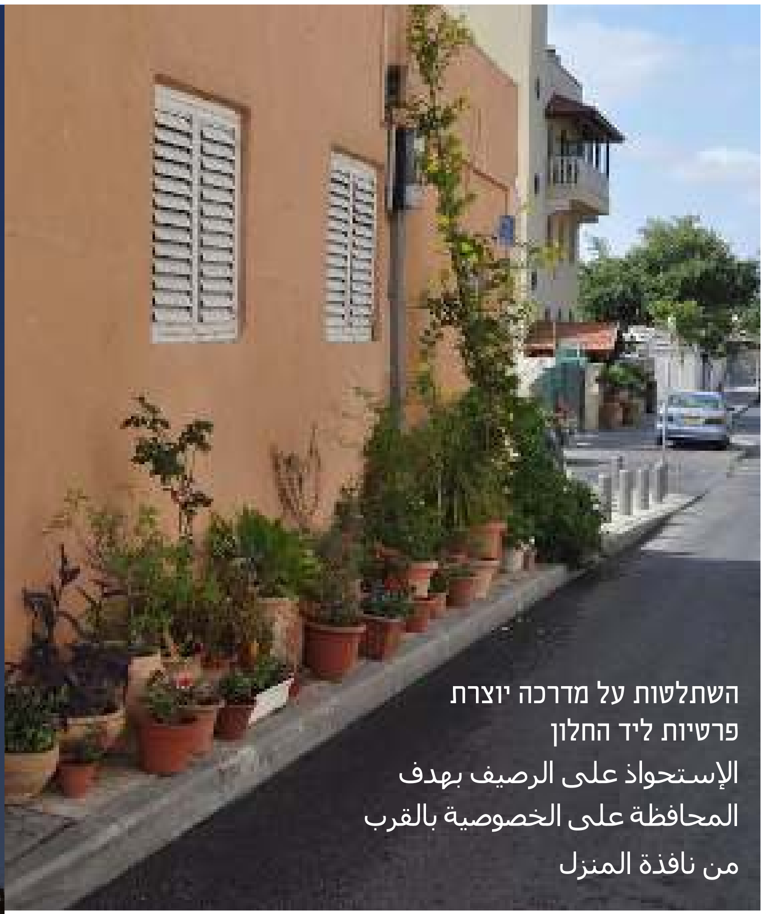

השתלטות על מדרכה יוצרת פרטיות ליד החלון

الإستحواذ على الرصيف بهدف المحافظة على الخصوصية بالقرب من نافذة المنزل

ניצול כל מרווח לשימוש

إستغلال كل حيّز ممكن للإستفادة منه

ניכוס מרחב ציבורי 02

מתקיימים תהליכים של השתלטות הדרגתית על המרחב הציבורי.

לשימוש בצמחיה להגדרת טריטוריה יש היסטוריה בשכונה. זכרונות תושבים משנות ה-50 מעידים על תרבות של בניית סוכות מבוסים (קנים) לאורך החוף, המשמשים כבתי קפה עונתיים לעת סתיו.

-

الإستحواذ على الحيّز العام 02

هنالك عمليات من السيطرة التدريجية على الحيّز العام.

لحيّ العجمي يوجد تجارب عديدة ماضية في استخدام النباتات كوسيلة لتحديد السيطرة على المنطقة. ذكريات السكان المحليين من سنوات ال 50' تشهد على ثقافة بناء العرائش من قصب السكّر على امتداد الشاطئ، حيث تُستخدم كمقاهي موسمية، يتم اغلاقها في فصل الخريف.

תהליך נפוץ של שתילת צמח קנים, עד שהופך למחיצה, מאחוריה ניתן להמשיך ולגדר:

عملية شائعة في الحيّ: زرع نبات القصب، حتى يُصبح حاجز معين، حيث يمكن إكمال التسييج خلفها لاحقاً.

שלב א׳ // المرحلة أ

שלב ב׳ // المرحلة ب

שלב ג׳ // المرحلة ج

ממצאי המחקר

–

בדרך למתווה של שימור בש' קטנה - שתי תמות שכונתיות

01

כפרוניות
URBALITY (Urban+Rural)

(Roy,2005 pg149, Roy A.& Alsayyad,2004 pg305)
יפו "אם הזר"- "אום אל ראריב"

מוצא כפרי, היאחזות ושימוש באדמה, טישטוש מרחב פרטי-ציבורי, גידול בעלי חיים, נוהגי בינוי מסורתיים משפחתיים, ורנקולריות ואילתור, מיחזור ודלות החומר

טקטיקות פעולה - הישרדות ושיוך
(דה סרטו)

בפרשנות מושגית רחבה:

< **עקירה, הגירה וארעיות**
דינמיות מול קיבוע

< **מצב גבול רעיוני של זרות**
זהויות במאבק על מורשת מקומית

< **א-תכנון ובנייה לא פורמלית** בינוי-בר

< **היברידיות**
מצבי כלאיים מאתגרים קטגוריזציה תכנונית

< **כפר ועיר באתוס הפלסטיני**
מסורת מול מודרנה, זהות מעורבת (Tamari)

כיצד יכול השימור להתמודד עם האתגר שמציב מרחב מעורב ולא מוסדר?

02

שכונה על הים

"יפא- ארוס אל באחר" (כלת הים)

אתוס שכונתי, פרישה פיזית, מקור מחייה, מושיב נכסף, זכרון מריר I של בריחה, זכרונות חיי יומיום ופנאי, זכרון מריר II של ייבוש הים והרס החוף, מקור גאווה סמלית

מאפייני יומיום
(לפי לפבר)

< **זמן, מחזוריות, עונתיות**
זכרון בתי קפה עונתיים מ"בוסים" (קני במבוק לבנייה)

< **תרבות פנאי**
הים כמקום של חופש, משחק, אילתור

< **ערכים בלתי מוחשיים** (Non tangible)

< **הדהוד השפעה עירונית של תרבות החוף לשכונה**
סמטאות מדורגות

< **ביקורת מיסחור המרחב**
מרחב ציבורי מובהק ורידוד פערים

כיצד יכול השימור להתמודד עם מימד הזמן המשתנה? עם מצב של הרס לא הפיך? עם מורשת לא מוחשית?

نتائج البحث

-

نحو مسودة للحفظ في حيّ صغير – فكرتين رئيسيتين

01

قَرونيّة (قرويّة+مدنيّة)

يافا - "أم الغريب"

أصل قروي، التمسّك بالأرض واستغلالها، الخلط ما بين الحيّز الخاص-العام، تربية الحيوانات، عادات بناء تقليدية وعائلية، عمارة عاميّة وإرتجال، تدوير ونقص بالموارد.

تكتيكات العمل – صراع البقاء وإنتماء (دي سارطو)

بتأويل متنوّع للمصطلحات:

> **تهجير، هجرة وعرضيّة**
ديناميكية مقابل ثبات
> **حالة بها حاجز غُربة خيالي**
هويات في النضال من أجل تراث محلي
> **انعدام تخطيط عمراني وبناء غير رسمي** بناء-عامي
> **التهجين**
حالات من الهجين التي تصعّب عملية التصنيف بما يخص التخطيطالعمراني
> **قرية ومدينة بروح الشعب الفلسطيني**
عادات وتقاليد مقابل الحداثة، هوية مختلطة (Tamari)

كيف للحفظ العمراني أن يواجه التحدي الذي يضعه حيّز مختلط وغير منظّم؟

02

حيّ على البحر

يافا - "عروس البحر"

روح الحي الشعبية، الإنتشار في الحيّز، مصادر الرزق، أفكار توّاقة، 1 ذاكرة الهروب المُرّة، ذكريات الحياة اليومية والاستمتاع بالوقت، 2 ذاكرة تجفيف مياه البحر وهدم الشاطئ، مصدر للفخر الرمزي

مميزات الحياة اليومية بحسب لافبر

> **زمان، دورية، موسمية**
ذاكرة المقاهي الموسمية من " القصب "
> **ثقافة الترفيه والاستمتاع بالوقت**
البحر كمكان للعطلة، لعب، إرتجال
> **قيّم غير محسوسة (غير مادي)**
> **انعكاس التأثير المدني لثقافة الشاطئ على الحيّ**
أزقّة مدرّجة
> **الرقابة على تتجير الحيّز (التجارة فيه)**
حيّز عام واضح وتشويه الفروقات

كيف للحفظ مواجهة بُعد الزمن المتغيّر؟ مواجهة حالة من دمار غير قابل للتغيير؟ مواجهة تراث غير ملموس؟

סיכום

מה הסיפור
של השימור?

עג'מי:
בדרך לשימור
בש' קטנה

שאלות המחקר

> כיצד השימור מגובש במקום קונפליקטואלי לנוכח נרטיבים משתנים וסותרים?

> מה יבסס תפישת שימור מכילה, הנותנת ביטוי לקהילות מקומיות על סביבתן?

---

*

המחקר בחן שאלות אלה על ידי מתודולוגיה מעורבת:
בחינת תהליכים ותוצרי שימור נוכחי, סיפורי המקום על ידי תושביו, צורות, תופעות ופרקטיקות שימוש במרחב. הסטת הדגש משימור בנייני לשימור מירקמי.

מתוך כך חולצו שני נושאים:
> כפרוניות
> הים כמתווה לשימור מרקמי של מורשת אלטרנטיבית

الخُلاصة

ما هي رواية الحفظ العمراني؟

العجمي:
نحو الحفظ في حيّ صغير

أسئلة البحث

> كيف يتم تشكيل أسس الحفظ العمراني في مكان مليئ بالنزاع وواقع فيه سرد مختلف ومتناقض للرواية التاريخية؟

> على ماذا قد يعتمد مفهوم شامل للحفظ العمراني، بحيث يمنح هذا المفهوم للسكان المحليين مكاناً وتعبيراُ لوجودهم في بيئتهم؟

*

هذا البحث وعن طريق أسلوب متنوّع، قام بفحص:
عمليات ونواتج الحفظ العمراني في واقع الرواية المحليّة للمكان حيث تم سردها من قبل سكان المكان.أشكال وظواهر وطرق إستعمال الحيّز، من حفظ المباني لحفظ النسيج.

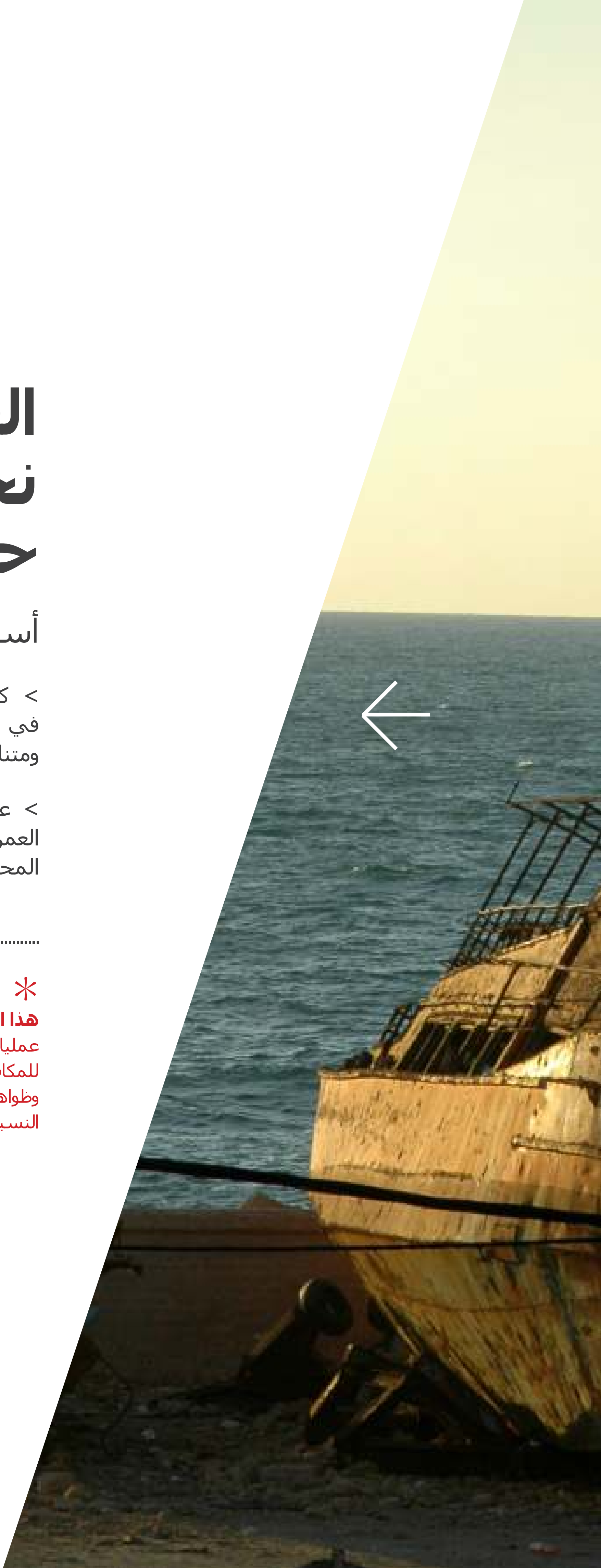

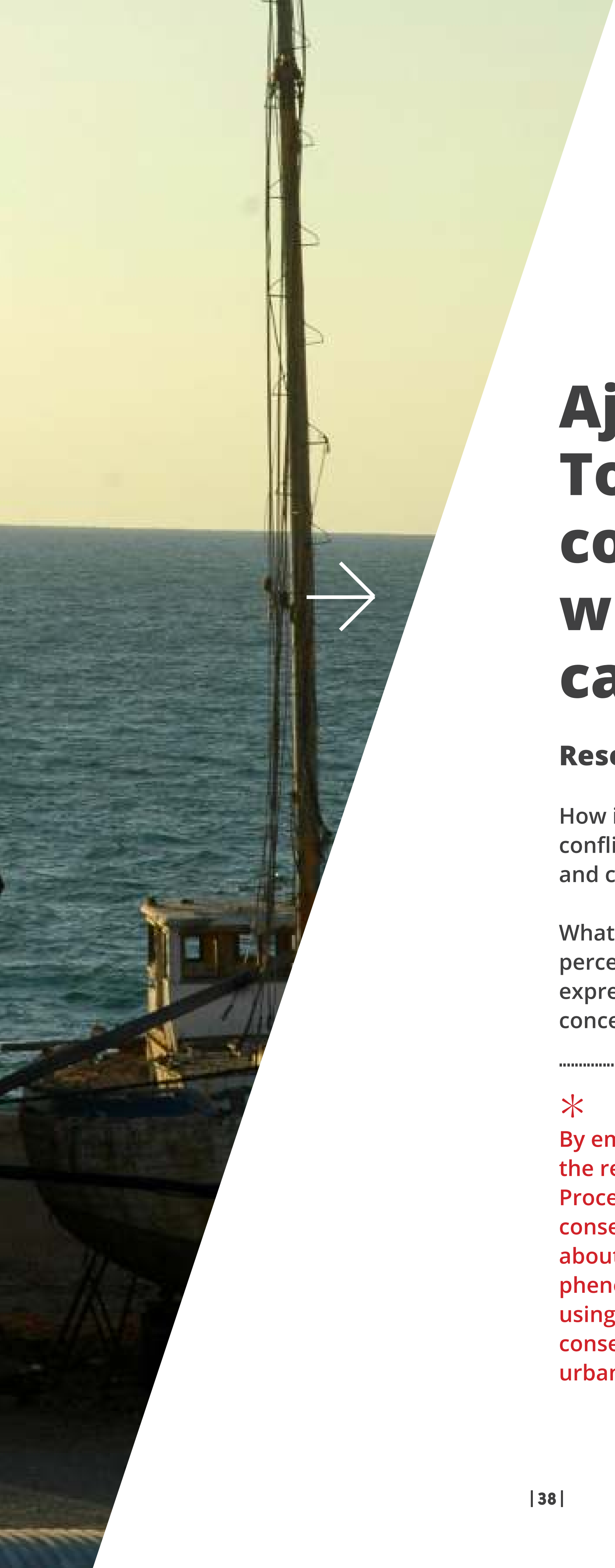

Ajami: Towards conservation with a lower case c

Research questions

How is conservation formulated in a conflictual place, in light of changing and contradictory narratives?

What will strengthen an inclusive perception of conservation that gives expression to local communities concerning their environment?

*
By employing mixed methodologies, the research examined:
Processes and products of existing conservation, residents’ narratives about the place, the forms, the phenomena and the practices of using space, from an emphasis on conservation of buildings to a wider urban fabric conservation.

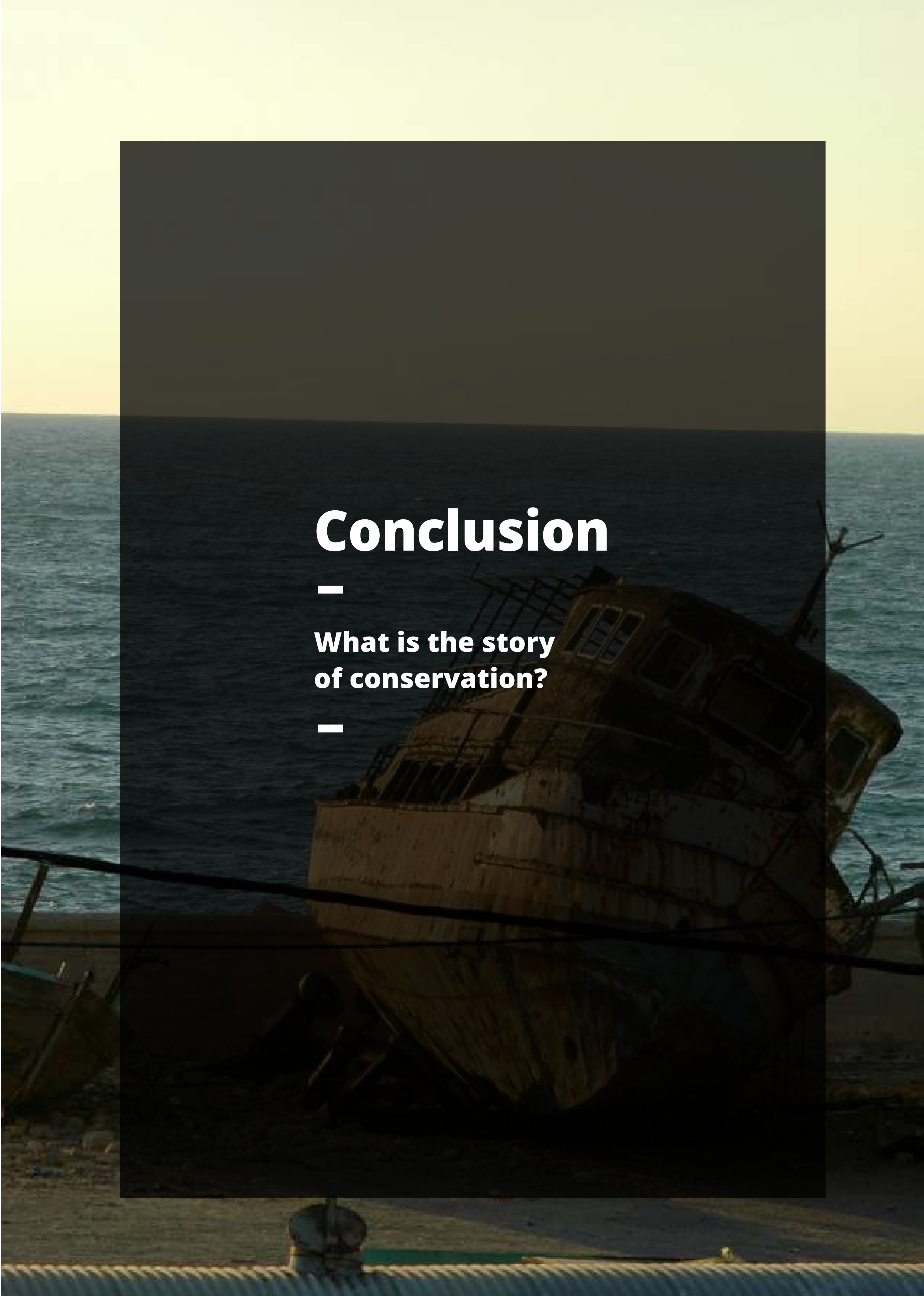

Conclusion

–

What is the story of conservation?

–

01

URBALITY (Urban + Rural)

(Roy, 2005, pg. 149; Roy, A. & Alsayyad, 2004, pg. 305)

Jaffa "Mother of the Stranger" – "Um el Rarib"

Rural origin, holding tightly and using the land, blurring the private-public space definitions, raising livestock, customs of traditional family construction, vernacular customs and improvisation, recycling and use of "poor" materials.

Action tactics – survival and ascription (de Certeau)

A broader conceptual interpretation:
> **Uprooting, migration and temporariness -** Dynamics versus affixation
> **Ideational border situation of strangeness -** dentities in conflict over local heritage
> **Non-planning and informal construction** – wild construction
> **Hybridity**
Challenging hybrid modes versus planning categorization
> **Village and city in the Palestinian ethos**
- Tradition versus modernity, mixed identity (Tamari)

How should conservation cope with the challenges presented by the mixed and disorganized space?

02

Neighborhood on the sea

"Jaffa– Arus al bachar" (Bride of the sea)

The neighborhood ethos, physical layout, a source of living, a desired motif, the first bitter memory of escape, memories of the everyday life and leisure time, second bitter memory of draining the sea and destruction of the shore, a symbolic source of pride

Everyday characteristics according to Lefebvre

> **Time, cycles, seasonality**
Memory of seasonal coffee houses made of "reeds"
> **Leisure culture**
The sea as a place of freedom, play, improvisation
> **Non tangible values**
> Reverberation and influence of beach culture on the neighbourhood urban fabric Terraced alleys
> **Criticism of commercialization of the space**
The beach as a pure public space that allows flattening of social gaps

How should conservation cope with the dimension of changing time? With the situation of irreversible destruction? With a non-tangible heritage?

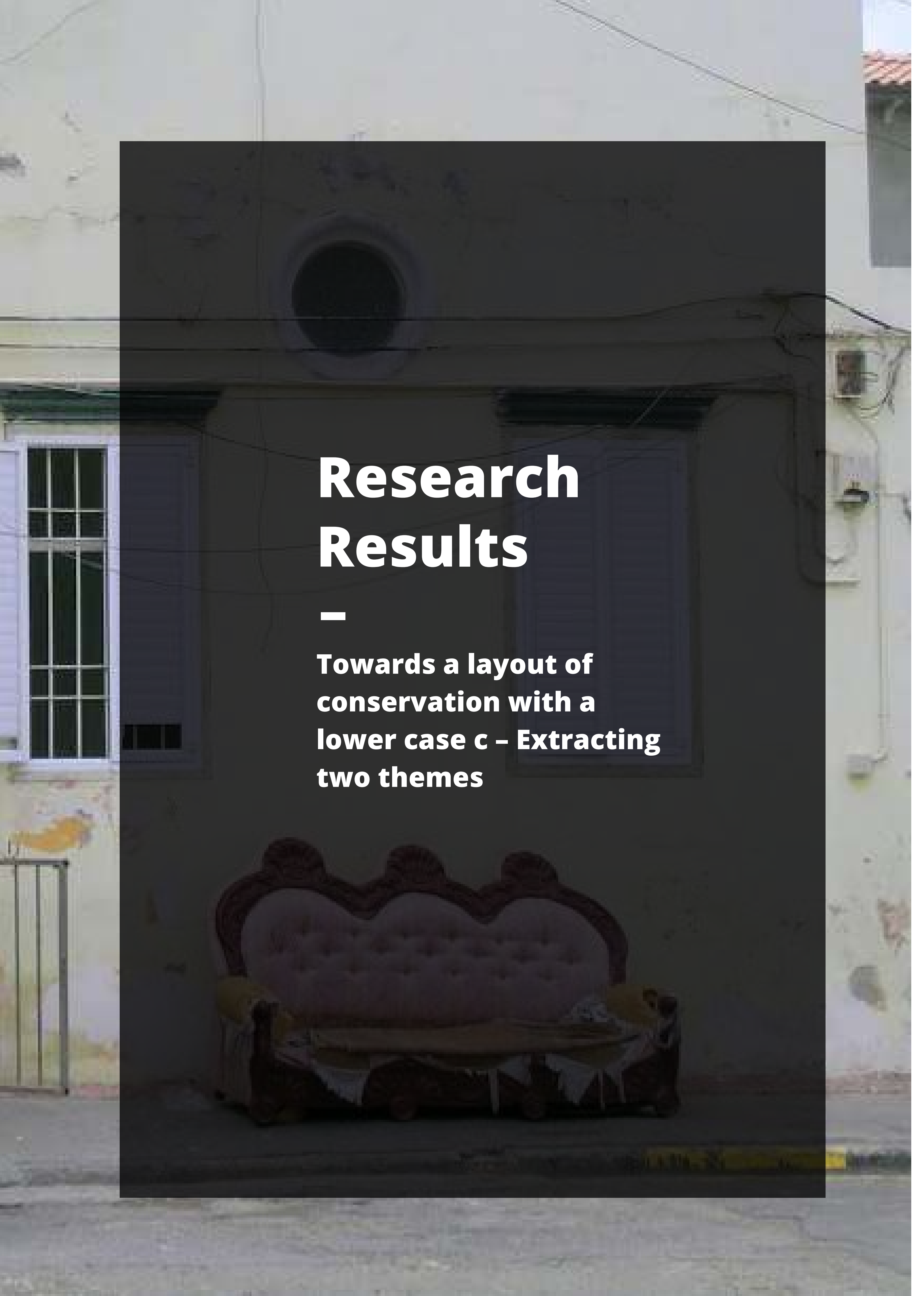

Research Results

–

Towards a layout of conservation with a lower case c – Extracting two themes

Appropriating Public Space 02

There exist processes of gradual taking-over of the public space.

In the neighborhood, there is a history of using shrubbery for defining territory. Memories from the 50s of the residents testify to the culture of constructing temporary huts from reeds all along the beach to use as seasonal coffee houses, which were folded up in the fall.

A common gradual process of planting reeds until it becomes a partition. Behind it, it is possible to continue to construct a fence:

Stage 01

Stage 02

Stage 03

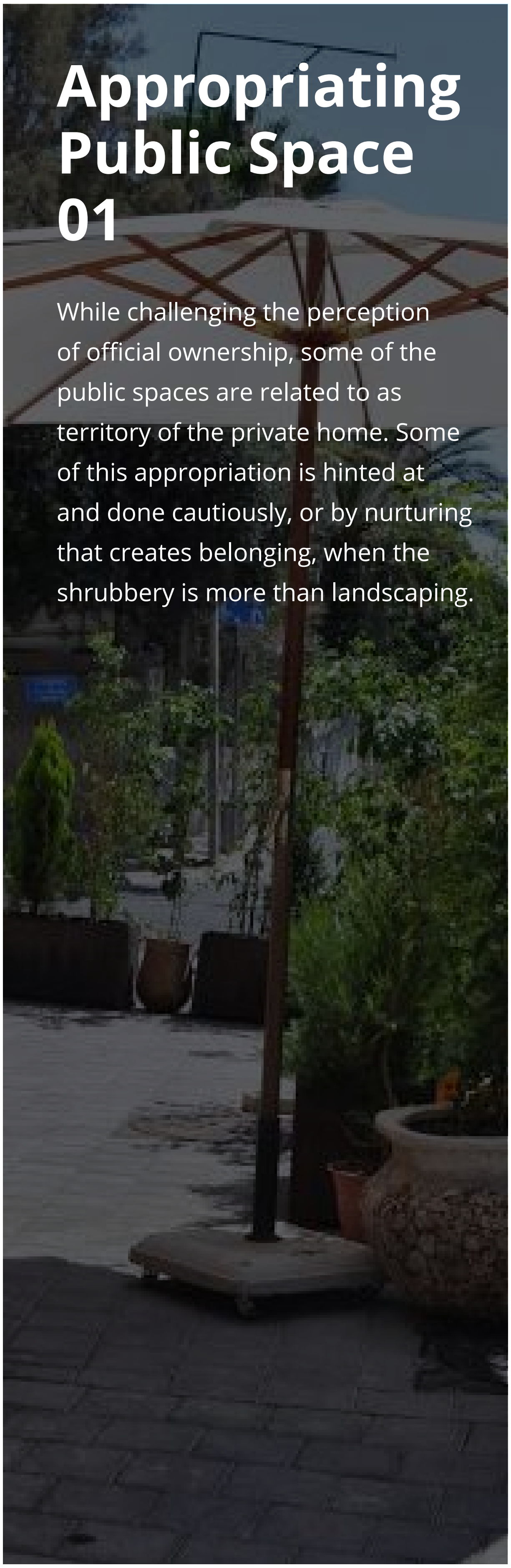

Appropriating Public Space 01

While challenging the perception of official ownership, some of the public spaces are related to as territory of the private home. Some of this appropriation is hinted at and done cautiously, or by nurturing that creates belonging, when the shrubbery is more than landscaping.

Gaining control of the sidewalk whose purpose is to gain privacy by the private window

Exploiting all of the in-between space for use

Ascribed Public Space 03

A common use of public space is for meeting and sitting outside, especially in the evening, when the breeze from the sea comes.

Ascribed Public Space 02

Use of the public space is conspicuous in the empty plots within a stretch of houses, due to the destruction of a house. Since, simultaneously, there has been overcrowding within the houses, which left no courtyard space, these empty spaces became places of bustling everyday activities

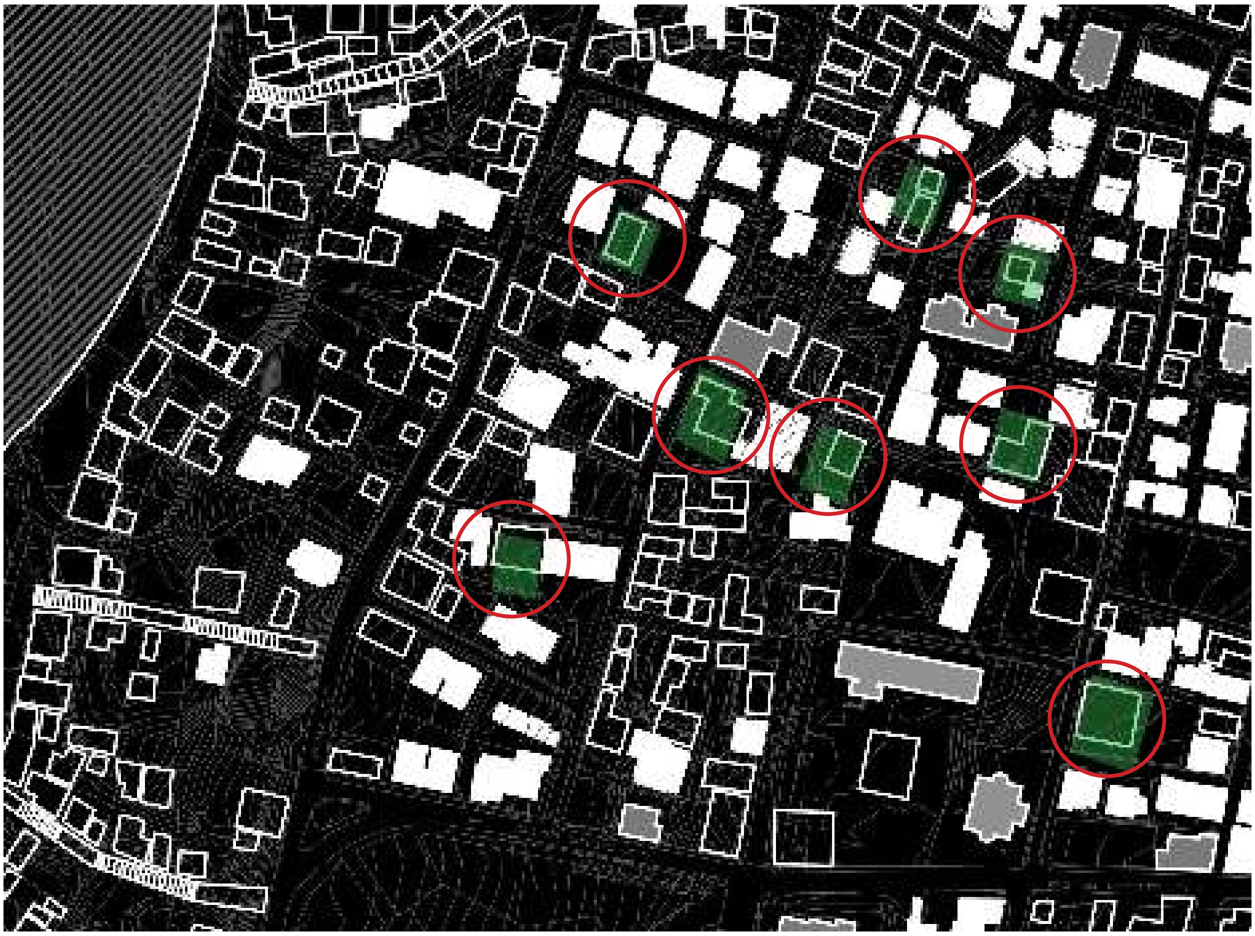

Ascribed Public Space 01

In a space that has not been planned for a few decades, there are adaptations for needs of everyday life for given situations – such as additions of elevated entrances directly off the street to housing units that were improvised on existing houses, or, for example, private use of the public space for hanging laundry.

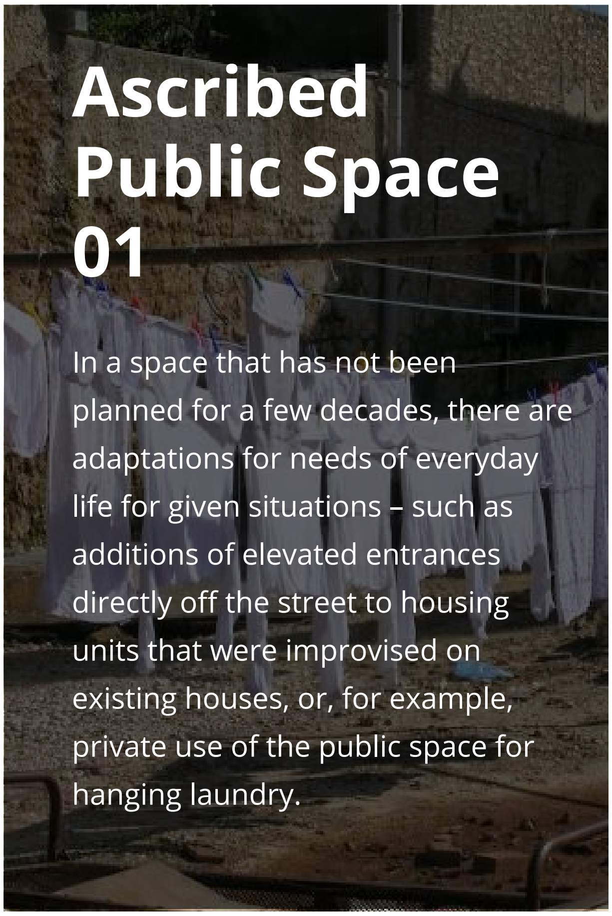

Improvised Recycling

Due to limited resources and daily survival, use is made of diverse, temporary, recycled and accessible materials. The outcome is collages that are one-of-a-kind mixtures.

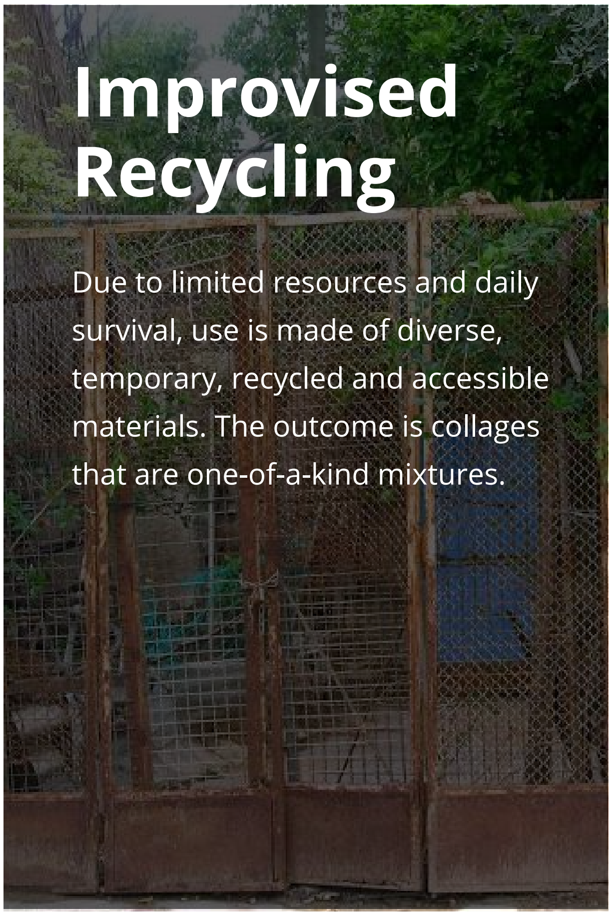

Scouts March

2006

Funeral Procession

2009

Community Space

In Ajami, the majority are Arab, and there are important active community institutions. As such, it functions as a symbolic space where holiday parades, funeral processions, different community marches and protest demonstrations take place regularly.

Saturday of the Light parade

2011

Land Day

2011

Destroyed Forms

The signs of the institutionalized destruction are present in the space – in the form of ruins, of hinted-at remains of demolished structures, of empty spaces within a street sequence. The destruction is part of the physical space and of the consciousness of the local community.

“Then ('80), we entered the palace-houses slated for destruction and the residents are trying to sell, before they are destroyed and they got really low mortgages for that... later on we understood that they destroyed in order to erase memories. It was planned, not an accident. Many houses that were good, were destroyed and vice versa. It is policy, not bureaucracy... (In the 50s) there was a wave of a lot of people that left the shoreline and moved to Yerushalayim Street because they told them that the houses weren't okay... that the house is cracked and needs to be fixed or destroyed...”

Mary Copti, February, 2011

Improvised Additions

As a result of the overcrowding (back in the 50s), of the lack of planning and of the culture of an autonomous, non-institutionalized construction heritage, temporary structures are improvised. The spatial expression is eclectic and creative, ready for change and movement.

"Minor actions, almost bacterial, that flourish within the technocratic structures and alter their function in a myriad of tactics, that find expression in details of the everyday."

(de Certeau, M. (1997 [1980]), The Invention of Everyday Life, from: Theory and Criticism, 10, pp. 15-24.

Improvised Commerce

The history of urban planning that did not allow for commerce to take place in the neighbourhood, produced improvised solutions of local trade, inside houses or on the streets.

The only formal commerce of Ajami took place on Yefet Street and in the former Etrog Market – the only fruit and vegetable market in Jaffa. However, the Etrog Market was closed in 2005 by the authorities and, as a result, the sources of income of the merchants were harmed. In addition, the local residents' access to cheap food sources disappeared.

Furthermore, the Etrog Market was the last land reserve for accessible housing (6500 square meters). However, it was sold in 2013 to a private investor.

The Etrog Market before
it was closed
(2005)

Terraced Alleys

The skeleton of the neighborhood's fabric is made up of terraced paths that slope down to the sea. Some have remained and still serve the residents today. Some of them are in the process of being destroyed, due to changes derived from the new development.

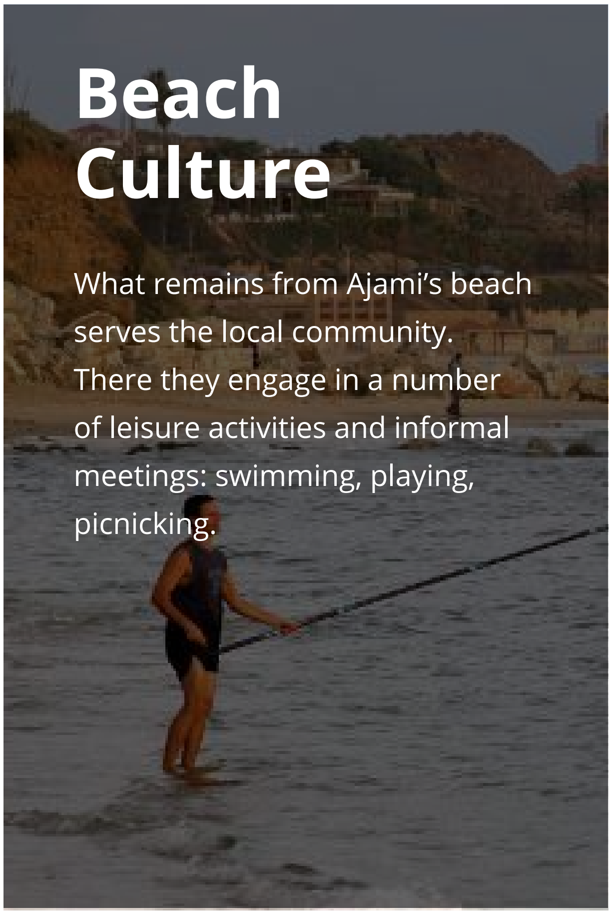

Beach Culture

What remains from Ajami's beach serves the local community. There they engage in a number of leisure activities and informal meetings: swimming, playing, picnicking.

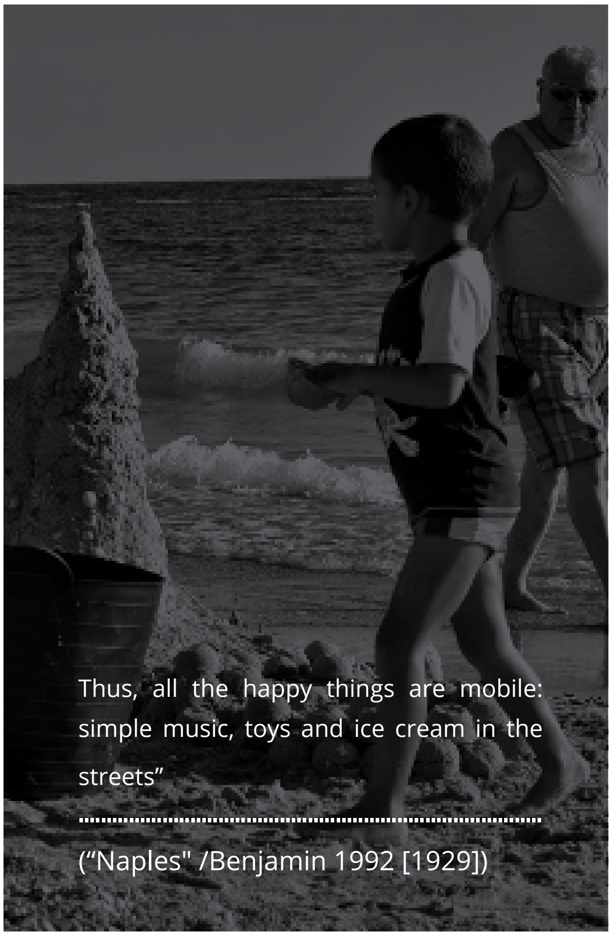

Thus, all the happy things are mobile: simple music, toys and ice cream in the streets"

("Naples" /Benjamin 1992 [1929])

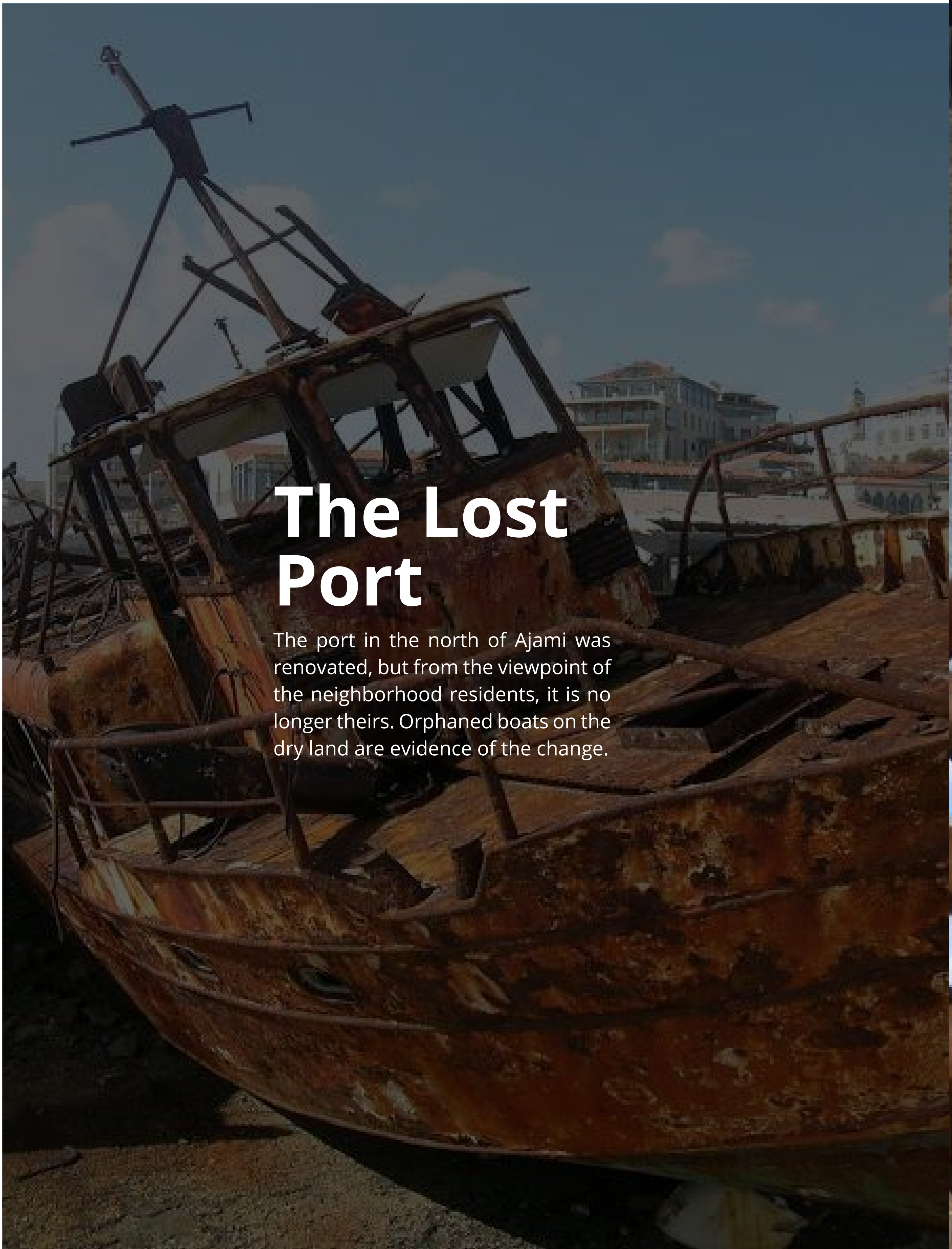

The Lost Port

The port in the north of Ajami was renovated, but from the viewpoint of the neighborhood residents, it is no longer theirs. Orphaned boats on the dry land are evidence of the change.

Destruction of the Shore

The process of the destruction of the neighborhood since the 1980s accumulated in the "Island of Garbage" that dried up Ajami's shore. The remnants of the southern beach Jabalia remain.

2004

2005

"The sea is already dead. The magic of the sea is lost: the wide sugary sand is gone, the rocks, the fjords across from Ajami are gone. They made a garbage dump on them, today the inclined park - today I call it Ajami Park."

(Abu George Shibli, Jaffan fisherman, July 2011

2006

Raising Livestock

In Ajami, people raise livestock for their use or for leisure – chickens, ducks, sheep and goats, horses. The custom of raising horses in the neighborhood is disappearing due to city laws which forbid bringing horses onto the beach and paths in the inclined park:

"What is (it), a bicycle path? You need to make it (the park) suitable for the one you are building for. A path for horses and not bicycles. It is alienating, moving it to the margins... they said – "We don't want horses here. We want cultured people, who will ride bikes". It is now north Ajami, people with a lot of money. They don't want the smell of the barbecue near their house."
(Film director Scandar Copti from Jaffa/ January 2011)

Identification through the actions of wandering and ongoing collecting in the neighborhood, using tools of drawing, photography, reflection, movement and random meetings.

Repetitive patterns were identified in a groups of themes:

Lost port

Destruction of the shore

Raising livestock

Improvised commerce

Terraced alleys

Beach culture

Community space

Destroyed shapes

Improvised additions

Appropriating public space

Ascribed public space

Improvised recycling

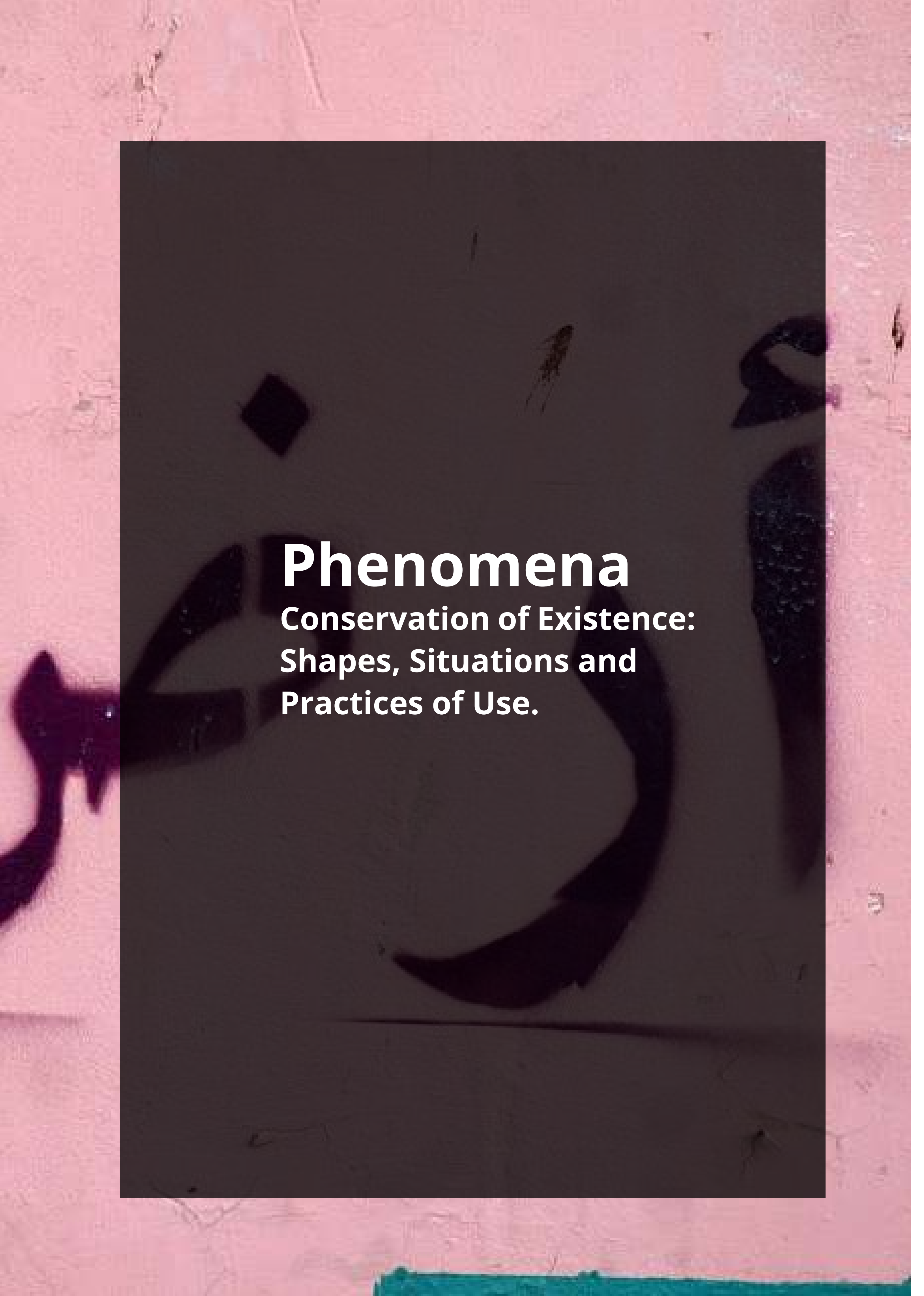

Phenomena

Conservation of Existence: Shapes, Situations and Practices of Use.

How to identify the marginal and the informal?

Less houses from within, more wandering in the neighborhood and understanding the urban fabric

The walking action (de Certeau, 1997 [1980]) is an instrument for direct sensory understanding of space – small details of life, the smell of spices and laundry, sounds of life, physical understanding of topographic situations, etc.

"The great reminiscences, the historical frissons-these are all so much junk to the flâneur, who is happy to leave them to the tourist. And he would be happy to trade all his knowledge of artists' quarters, birthplaces, and princely palaces for the scent of a single weathered threshold or the touch of a single tile — that which any old dog carries away." (Benjamin 1992 [1929], pp. 100-105).

The flaneur averts his gaze from the large histories to the small objects of the everyday.

Identification of symbolic images, and in comparison, life situations of "what exists"

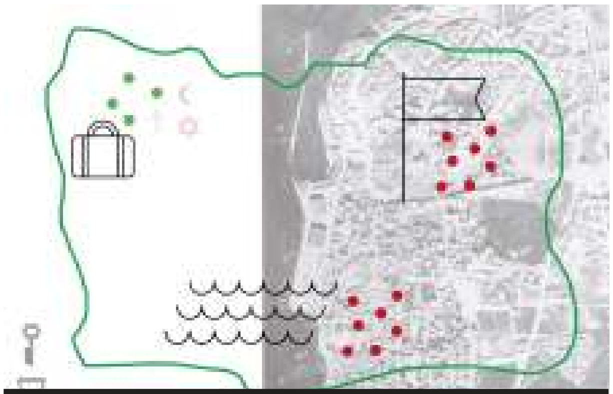

Jaffa – the Pearl of Palestine

Jaffa – the Bride of the Sea

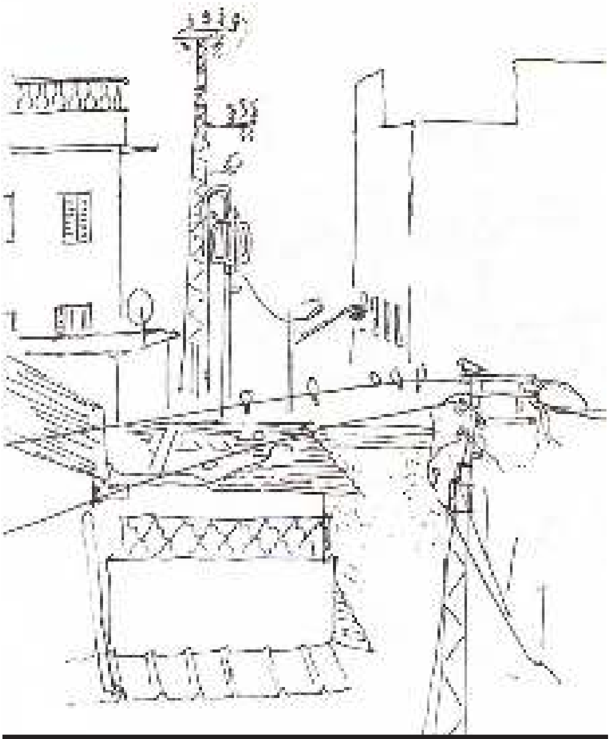

Jaffa – the Mother of the Stranger

Ajami's spatial and cultural characteristics

Ajami, Jaffa metonymy and a unique neighborhood

> Daily characteristics of residence

Mainly housing and a collection of community institutions

> Mixed neighborhood

(60% Arab) and a history of co-existence (1950s-1960s)

> Fluid demography

Rural migration to the neighborhood from 1948, a vision of a new plan (2660) of doubling the population, continued migration of Arabs eastward

> Architectural heterogeneity

Diverse forms and mixed influences

> Marginalization in the center

A paradox – a disadvantaged community in an attractive urban location

> As Is situation

A neighborhood in a dynamic process – construction, destruction, change

> Destruction-construction ratio

50% destruction means: the existing built volume = the potential developmental volume

> Planning situation

New urban plan and guidelines for conservation, after decades of no planning and improvisation

Ajami

Exclusion of the sea

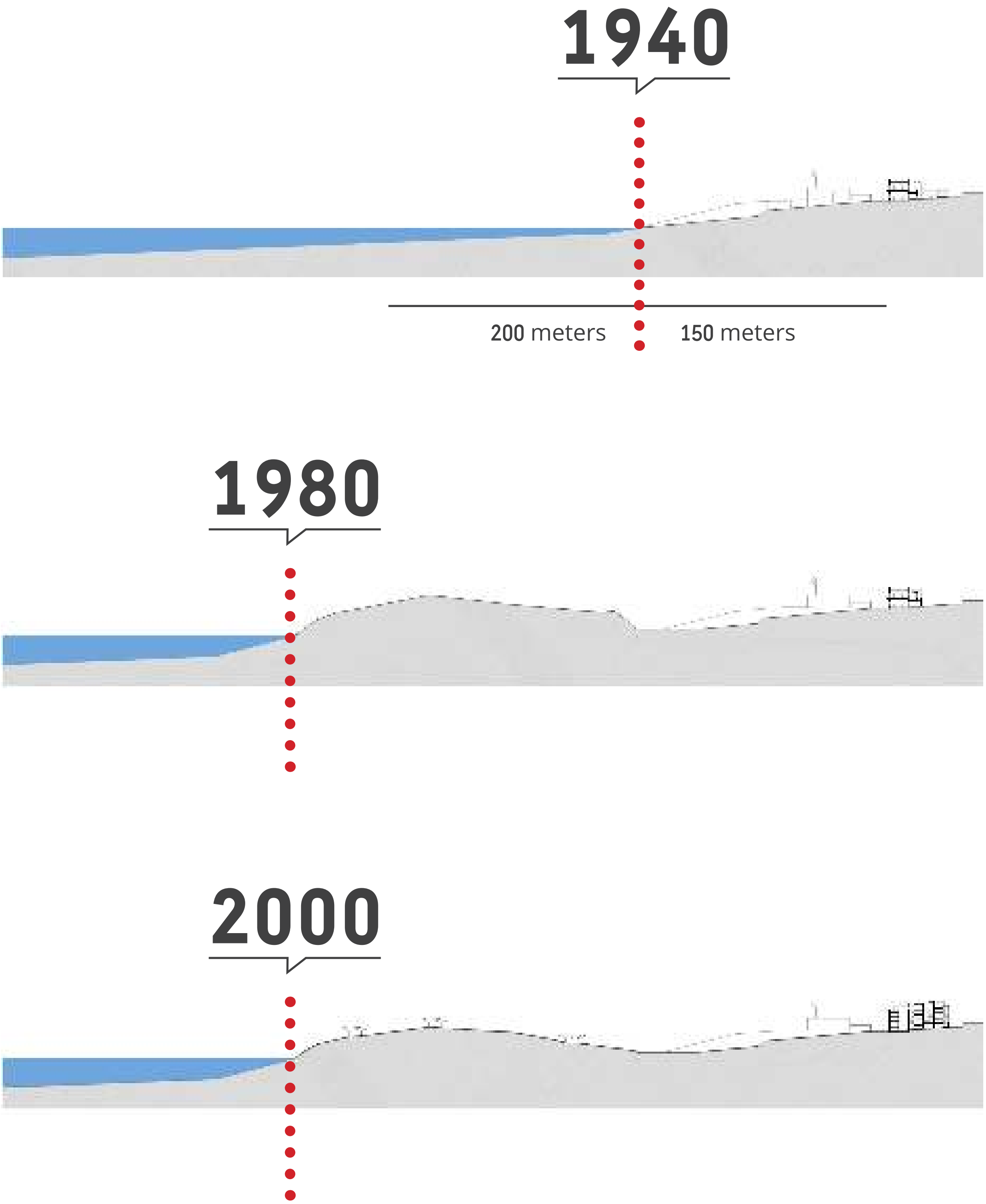

Ajami

Analysis of physical changes from the 1930s until 2012*

- Existing building
- Community institution
- Building to be conserved
- Demolished building
- Drained sea
- Sea

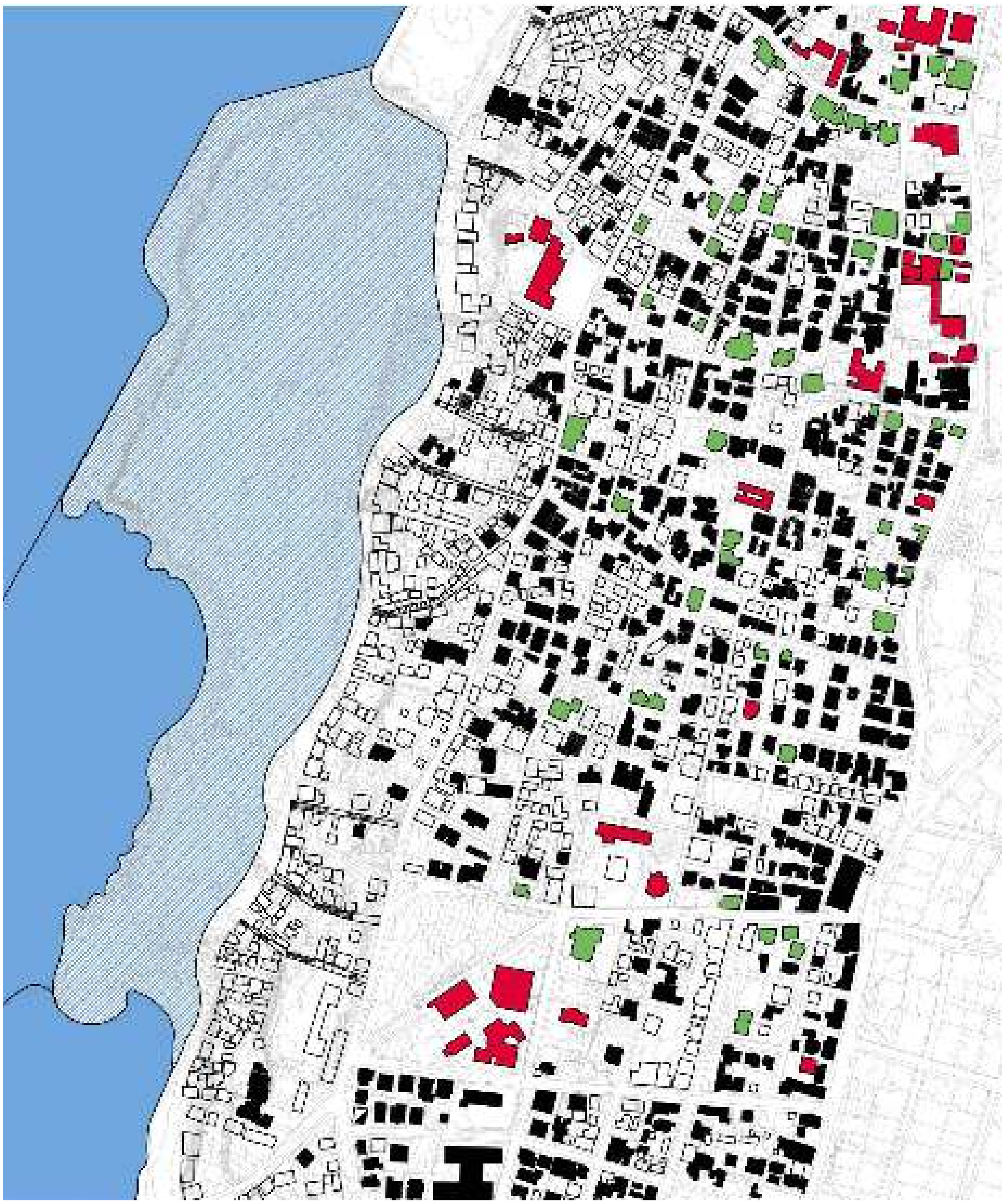

* Analysis of data from maps, aerial photographs and planning documents

Ajami – Metamorphosis of a neighborhood

The neighborhood developed in the 19th century as a prosperous Christian bourgeois suburb.

30'

Cosmopolitan, variegated continuous urban space

40'

The Golden Age of the city

Witness to the catastrophe The Nakba – 1948, 95% of its residents were exiled. From a Palestinian majority to minority. Nationalization of assets, changes in the space and disruption of urbanization.

50'

"Ajami Ghetto"

Ingathering of internal rural Palestinian migrants in the neighborhood, and the joining of Jewish immigrants co-existence.

60'

Sub-investment and neglect

Evacuation-Building . The beginning of Jewish abandonment.

70'

Drive for initiated Destruction or 50% of the buildings

1979 – establishment of "The Association for Jaffa's Arabs – Rabita".

80'

Change in urban policy

"With the face to the south"

1985 – the establishment of the "Jaffa Team" in the Engineering Administration of the Tel-Aviv municipality.

90'

Privatization and new planning for the neighborhood

Development and Conservation

1995 – "Housing Intifada". Housing Protest of Jaffa residents / 1999 – establishment of "The Mishlama of Jaffa" – a branch of urban development.

2000'

Hastened Gentrification

2007'

500 evacuations and establishment of the committee for the Rights Development and Housing in Jaffa.

What is the local legacy of a place?

This booklet accompanies a study that was undertaken at the Technion from 2009-2013, which focused on the conservation challenges in the context of conflictual spaces. Ajami served as a case study for examination of a place where a history of change and crisis, and cultural, social, political and economic upheavals are etched and spatially expressed.

The central question directing the research was: Is conservation necessarily exclusive, or does it potentially include possibilities for creative empowerment of communities to influence their environments? How can we expand the range of conservation values and enrich its tools? What is needed in order to achieve a creative new pattern for conservation? A conservation with a lower case c'?

Ajami has a range of phenomena that creates a challenge for examining the legacy of the place; it is a neighborhood saturated with destruction, immigration, overcrowding borne of necessity, and planning neglect, that has led to improvisations for survival. Ajami contains hybrid modes that reflect a mixture of traditions with needs of the present, marginal and creative practices of immigrants that adapt their environment to pressing needs, using a variety of improvisations.

Ascription of a space, whose ownership is disputed and doubted, is evident in the actions that challenge accepted perceptions of separation between the personal and the public, and definitions of urbanity.

---

*

This booklet reviews spatial phenomena, which are based on the principle of creative use that allows ascription of a space. These processes are mostly informal, "bottom up"; therefore they are perceived as invisible in formal processes of conservation and planning that are generally used in institutions of planning.

Ajami from within*

Towards conservation with a lower-case c

Editing and content design – Architect Dalia Nachman Farchi
Photography – Yehudit Ilani
Graphic design – Snorkel Studio

*

This booklet is a continuation of the research thesis for the Master's degree, undertaken by the architect Dalia Nachman Farchi on the topic: "Towards conservation with a lower case c." Conservation Challenges in a Conflicted Urban Fabric: The case of Ajami, Jaffa.

The thesis was undertaken as part of the Degree of Masters of Science in Architecture, at the Faculty of Architecture and Urban Planning at the Technion, under the supervision of: Professor Rachel Kallus.

The research was supported by the Scholarship Fund of the Technion and by the Penny Balaban and Shlomo Glass Foundation.
The booklet was funded and produced by the Social Hub Technion.
All rights reserves to the Technion and to the writer.

English translation by Julia Chaitin.
Arabic translation by Bayan Ali-Musa.

*
Ajami from within is an alternative to the municipal booklet A GLANCE AT AJAMI (1995), that is emphasizing the typo-logical -physical aspect of the neighborhood. The new booklet is widening the architectural scope, as well as the responsibility of the planners, to include cultural and human aspects that are inherent in the built environment.

ISBN 978-965-92543-0-9

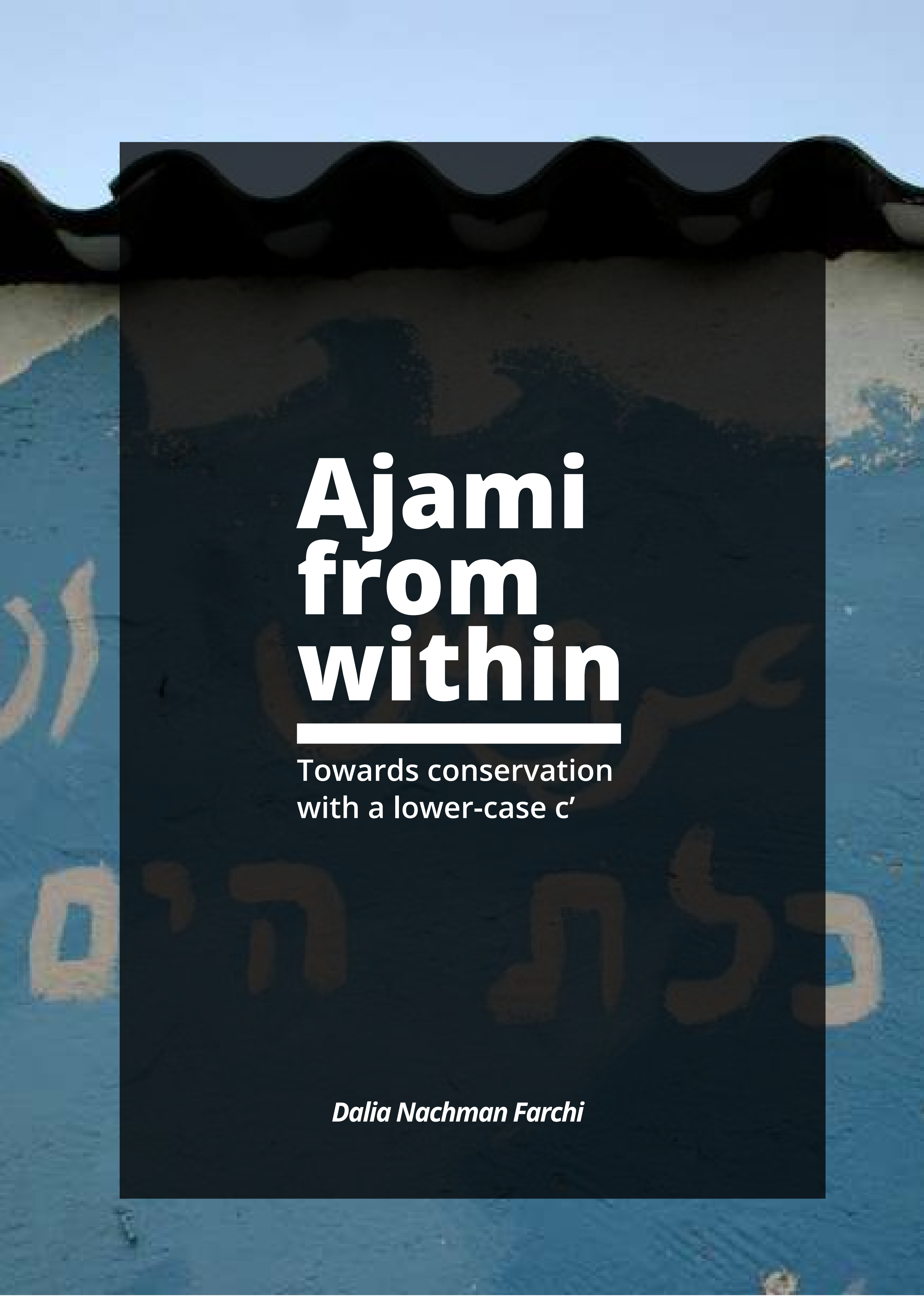

Ajami from within

Towards conservation with a lower-case c'

Dalia Nachman Farchi